

Szerkesztőség kiadó,
hivatal és nyomda
Budapest, Kolozsvár, St. Baron
1. Pop (Brassai-utca) 16
Telefon:
Ezerk. és kiadóhivatal
977, 228 és 1047
Es. N. Sz. — — — 228

Egy szám ára pályaudvar
és vidéken is le
Körszertben — — 181

UJ KELET

POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 1050
Félévre — — 550
Negyedévre — — 290
Egy hónapra — — 100

Az előfizetési ára „Föld”
című folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejjele drágább

Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 40—
Egyszám ára — ck 2—

Dl. Ramasetter Róbert
I. Dízstér 2. II. 8.

Budapest

ár * IX. évfolyam * 80 szám

5686. Niszán 30

A mesterséges világrész

Coudenhove-Kalergi alábbi cikke rendkívül érdekesen fejtegeti az európai kontinens kialakulásának, kulturájának történetét s egyben azokat az adottságokat, melyek szükségessé teszik Pán-Európa megalakítását.

Európa tulajdonképpen mesterséges földrész, a természet eredetileg Ázsia sziklás félszigetétül alkotta meg s csupán az emberi akaratnak és szellemnek köszönheti, hogy mégis a planéta kontinense lett belőle. Míg Ázsia, Amerika, Afrika és Ausztrália létezésüket, illetőleg mai kialakulásukat a természetnek köszönhetik, addig Európa kimondottan emberi alkotás. Mivel tehát Európa nem természetes, hanem emberileg kialakított kontinens, lakói örök harcra vannak kényszerítve a természettel szemben. Epen ezért új és új küzdelmet kell viselnünk azért, hogy kontinensünk ne süllyedjék vissza egy jelentéktelen félsziget nivójára.

Európának vagy ki kell harcolnia létezését, vagy pedig le kell hanyatlania. Harmadik lehetőség nem adódik számára. Csak addig élhet, amíg képes a megifjodásra — és elpusztul, mielőtt a megmerevedés állapotába jut. Európa maguktól az európaiaktól megőrölve vagy Ázsia és Amerika gyarmatává süllyed, vagy pedig a két kontinens között vergődve, sorsa a teljes lemorzsolódás lesz. Mert Európa létezése nem tény, Európa létezése csupán — köve telmény.

Az európai kultúra először Kréta szigetén alakult ki. A krétai kultúrából alakult ki Hellas, Hellasból a hellén világ, amelynek politikai kifejeződése a római világbirodalom volt. Ezt az Európát a népvándorlás törte össze, mignem a germán vér és a keresztény hit erejével ismét újraszülte. De az európai világkultúra, amely az auto, mozi és rádió jegyében alakult ki, a valódi európai kultúrától éppoly messze távolodott, mint egykor a hellenizmus Hellastól, mint Róma és Alexandria Athéntől.

Amint a görög kultúra győzelme a Földközi tenger többi országai fölött összeesik a szabadság és a valódi görög kultúra hanyatlásával, éppoly fenyegeti ma Európát és kulturáját az összeomlás veszélye, még pedig annál közelebről, minél inkább európaizálódik az egész világ. Ez a titkos halála az európai világhódításnak egyben tragikumuk az európai végszetnek is.

A nagyobb tragédia azonban az, hogy Európa meghal, anélkül, hogy az európaiak észrevennék haldoklását. Európa haldoklása azonban félig öngyilkossági művelet, amelyért minden európai felelős. Az öngyilkossággal egyenrangú cinizmus, vakság és gondolatlanság hozta létre a Páneurópa-mozgalmat, amelynek az a célja, hogy Európát megismerje, egyesítse és megifjítsa. Mert Európa nem akar lehanyatlani, de élni, virágozni, harcolni és hatni akar.

Az európai lélek három dimenzióval határozható meg. Mélységében keresztény, szélességében hellén, magasságában germán. Minden európai rokon egymással: vérben, szellemben és hitben. A kereszténység adta Európának a gondolat és érzés mélységét, a görögség a formaérzékét, a germanizmus az erőt. Azonban e három dimenzió és elem egy pontban találkozik az európai lélekben: a szabadság vágyában. Az európai történelem egyetlen gyűrűben fut össze: a személyi, szellemi, nemzeti és szociális szabadság vágyában és akarában. Amint Európa ehhez az ideálhoz hűtelenné válik, elveszti lelkét, gondolatát, lényegét: egyszóval eljárszotta szerepét.

Egy népet naggyá nem tagjainak száma,

nem országának területe tesz, hanem azok az ideálok, amelyeket megtestesít. Ezért volt nagy Hellas is. Ami a görögöket a barbároktól megkülönbözteti: a szabadságuknak egyéni és a barbároktól elkülönülő beállítása volt. Hellas örök háborút és polgárháborút viselt a perzsa királyság despotikus rendje ellen. Ezért voltak a görögök az első európaiak. Európa helyzete a világban megegyezik Hellas helyzetével a Földközi-tenger répei között. Amint a szétépett Görögország politikai és kulturális tekintetben az antik világ közepén foglalt helyet — Perzsa, Macedónia és Itália között — ugy ma a szétszaggatott Európa középpontot foglal el Ázsia, Oroszország és Amerika között. Ez a három külön világ sokat vett át az európai szabadságból, azonban az európai szabadság-gondolat ezen országok földjein elhalt.

Amerika kapitalista kollektívizmusa és Oroszország kommunista kollektívizmusa között Európa az individualizmus, a személyiség és a szabadság szent országa marad.

Európa története a szabadságharcok történetének láncolata. A császárok, papok, királyok, lovagok, városok, parasztok közötti har-

cok a hatalomért és a szabadságért viaskodó harcok voltak. Szabadságharc volt a reformáció és felvilágosodás, liberálizmus és nacionalizmus. Kizárólag ezt az örökséget vette át az európai szocializmus is, amelynek ideáljai nem annyira orosz testvéreik ideáljával azonosak, mint inkább a gazdaságilag elnyomott osztályok felszabadítását célozzák. Az európai szocializmus lényegében tehát szintén individualizmus. Az európai individualizmusnak megfelel az európai személyi kultusz és értékelése annak a személyiségnek, amely „legmagasabb boldogsága a föld gyermekeinek.” Minden európai arra törekszik, hogy személyiséggé váljék, differenciált emberré, amelynek nem külső kényszer, hanem saját belső törvényei szabják meg formáját és korlátait.

Ez az értékelése a személyiségnek az európai művészetben, vallásban és politikában erőteljesen nyer kifejezést. Ez az európai demokrácia célja, minden európai individuum személyes kifejezéséhez annyi szabadságot illeszt be törekvéseibe, amennyi szabadság saját emberi lényege megvalósításához szükséges. A szabadság kiegészítése a felelősség tudata, mely nélkül minden demokrácia csupán — anarchia.

Lemondott a jugoszláv kormány egyik tagja

Radics nyilvánosan lopással vádolta meg Miletics közmunkaügyi minisztert

(Belgrád, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Radics vasárnap Pancrét-ben beszédet tartott, amelyben Miletics közmunkaügyi minisztert formálisan lopással vádolta meg és kijelentette, hogy csak a zégrábi vasuti raktárból többmillió dinár értékű szövet loptak el. Radics beszédének hírére Miletics azonnal benyújtotta lemondását, kijelentve, hogy Radics állításai hazugok és nem hajlandó vele tovább egy kabinetben működni.

Uzonovics miniszterelnök kijelentette az újságíróknak, hogy hiába igyekezett Mileticset lemondási szándékának megváltoztatására bírni.

Általános vélemény szerint újabb kormányválság fenyeget és csak új választások tisztáhatják a helyzetet.

Románia kérte a kisantant-konferenciát elhalasztását

Tovább folynak a román-olasz szövetségi tárgyalások. Krajovai kiránduló diákok mentették meg Mussolini életét

(Bucuresti Bukarest, április 13. Rapid.) Azok a hírek, hogy Olaszország elismeri Beszarábiának Romániához való csatlakozását, egyelőre még koraiak. Kormánykörökben azonban optimistikusan tekintenek az Olaszországgal való kapcsolatok elé, tekintve Averescu személyes jóbarátságát Mussolinival.

Alighanem az olasz szövetségi tárgyalásokkal van összefüggésben az, hogy Mitilineu külügyminiszter levelet intézett a cseh és jugoszláv külügyminiszterekhez, amelyben kéri, hogy a kisantant bledi konferenciáját május hónapról halasszák el június közepéig. Az elhalasztást részint a választásokkal, részint pedig tárcája elfoglalásával indokolja. A külügy miniszter, aki ma délelőtt külön-külön tárgyalást folytatott az osztrák lengyel, török és görög meghatalmazott miniszterekkel.

Az „Universul” közli több Rómában járt román kiránduló elbeszélését a Mussolini elleni merényletről. A kirándulók szerint a krajovai Károly király-líceum növendékei mentették meg Mussolini életét. Ugyanis a növendékek tarcáik vezetésével jelen voltak, amikor Mussolini távozott a chirurgia kongresszusról és amikor a miniszterelnök megjelent, a növendékek a fasiszta indulót kezdték énekelni. Mussolini nagyra meglepte az ének, fejt a román diákok felé fordította és ennek köszönhetve életét, mert ugyanebben a pillanatban dördült el a revolver, amely csak orrán sebezte meg.

(Moszkva, április 13.) Manzoni olasz nagyíró közölte a szovjetkormányval, hogy az

olasz kormány a Beszarabia román birtoklására vonatkozó szerződést nem fogja ratifikálni.

Mussolini fogadtatása Tripoliszban

(Róma, április 13.) Mussolini az általános várakozás ellenére eddig Tripoliszban még nem tartott nagyobb beszédet. Megérkezése után csak röviden szólalt fel, tolmácsolta a király és az olasz nép üdvözlését. Megígérte a ben-szülötteknek Olaszország részéről a legteljesebb védelmet, az olasz politikusokat emlékezteti azokra a köteleességekre, amelyeket a nagy római történelem rájuk rótt. Mussolini igazi keleti pompával fogadták. Rangeteg ajándékokot kapott, köztük egy arannyal kivert kardot és sok értékes arany és ezüst tárgyat.

Rigából jelentik: A lett nacionalista klub az olasz követségen fáklyás estét rendezett Mussolini megmenekülése alkalmából. Mussolini, mint a világ nacionalista mozgalmanak vezérért ünnepelték.

Olasz diáküntetés Bécsben

Bécsből jelentik: Az Apolló-színház hétfői előadásán az olasz diákok tüntetése megzavarta az előadást. Haller revütjét adták, az első felvonás vége felé Mussoliniról hangzott el valami éles szójáték, erre a második emeleti karzaton mintegy 15 olasz diák éktelen lármát csapott és követelte az előadás beszüntetését. A közönség azonban rendre intette a tüntetőket és a rendőrök segítségével kituszkolták őket a színházból. Megindult az eljárás ellenük.

Látogatás a leghíresebb párisi zsidó poétánál

(Páris, április 13. Néhány hónappal ezelőtt a francia kormány megbízásából Romániában járt André Spire európai híri költő, aki a Bukovinában élő zsidóság helyzetét tanulmányozta abból a szempontból, hogy alkalmas-e a háboruban elpusztult francia területekre való leteleítésre. André Spiret többnyire csak az irodalomból ismerik és csak nagyon kevesen tudják, hogy Spire a cionista mozgalomnak egyik igen előkelő barcisa, aki a párisi békekonzferencián is résztvett és oroszlanrésze van abban, hogy a zsidóságnak Palesztinára való évszázados igényeit a hatalmak teljesítették.

Mint ismeretes, a cionista világszervezet hivatalos képviselőin kívül két francia zsidó szólalt fel a békekonzferencián: Sylvain Lévi, a Collège de France tanára és az Alliance Israélite elnöke — és André Spire író, újságíró és magasrangú állami tisztviselő. A krónika a történeti rövidséggel úgy meséli el a dolgokat: „André Spire a francia zsidók révén kijelentette, hogy a francia zsidók nemcsak, hogy kifogást nem emelnek a zsidó nemzeti otthon ellen, de kérik annak felállítását. Sylvain Lévi az Alliance nevében beszélve tiltakozott a nemzeti otthon ellen egyetlen tiltakozásként, akkor, amikor még, sem arabok, sem törökök nem tiltakoztak.“

(Véletlen találkozás)

Érdekesnek találtam, hogy André Spiret felkeressem és beszélgetést folytassak vele aktuális cionista kérdésekről, valamint a Palesztina-mandátumot megelőző korszak cionista munkájáról.

Spire, Neuillyben, egy Páris melletti kis kertvárosban lakik pár hónapja. Utam kihalt utcákon vezet keresztül, csak előttem megy egy alacsony, idősebb ur. Utólérem, — szakállas, papszemés ur, — hirtelen az a benyomásom, hogy ez az ur, akit azelőtt soha nem láttam, André Spire. Semmi okom nincs ezt hinni, de hiszem. — és megszólítom: tényleg ő az.

Felmegyünk a lakására. Előbb pár kérdést intéztem arra a munkára vonatkozólag, amelyet a Jüdische Welthilfs Konferenzcel együtt kezdett zsidó földművesek Franciaországba való telepitésére.

Széppé

varázsol

ELIDA
IDEAL-SZAPPAN

Tisztább, enyhébb és sokkal kellemesebb illatu.

— A sajtó híresztelése erre az akcióra vonatkozólag nagyon túlzottak és ügyetlenek voltak. Elsősorban is az akcióban még mindig semmi prenciz nincs az idén sem, tehát még kevésté lehetett tavaly. Az egész annyira kezdetleges stádiumban van, hogy nem diszkreációból, de őszinteségből semmit nem mondhatok.

— Nem-e valamennyire Krim kolonizáció jellegű ez a telepítési kísérlet, a Palesztina-munka contraindicaçõesára?

— Szó sincs róla. Ez annyira nem áll, hogy azzal a gondolatlalt foglalkozom, hogy Franciaországban chalucképző farmot létesítsék. Ez a pont egyébként szerepel az újonnan, Doumergue köztársasági elnök diszplóksége alatt alakult France-Palestine egyesület programjában is.

— Ennek a poatnak a kivitelével engem b'zött meg az egyesület.

(Ugandától a Balfour-deklarációig)

Rátértem tehát látogatásom eredeti céljára. Spire cionista tevékenységének megismerésére.

— A cionizmussal közelebbi érintkezésbe Israel Zangwill tanulmányozásával kerültem. Ilyen körülmények között nagyon érthető, hogy eleinte terriorialista voltam, azaz az ITO-ban Ugandáért küzdöttem, de csak azért, mert nem hittem, hogy Palesztinát meg lehet szerzeni. Tekintve, hogy csak ilyen akadályokat láttam, volt, ahogy a Balfour-deklaráció megtörtént, Palesztina nem volt elérhetetlen és automatikusan kezdtem a cionista programról dolgozni. 1918-ban alapítottuk az első cionistabarát francia egyesület Ligue des Amis du Sionisme néven. Ennek az egyesületnek elnöke a Sorbonne egy protestáns tanára, Maurice Vernes volt, titkára pedig Roger Lévy, aki most az Europe Nouvelienek, az egyetlen francia külpolitikai revünek főszerkesztője. (Érdekes megjegyezni, hogy ennek a revünek is zsidónő volt a megalapítója, Louise Weiss.) Tagjai voltak a zsidók közül Ferdinand Hérod' iró, Charles Gide és Massignan, mindketten a Collège de France tanárai. Longuet professzor és Dechanel köztársasági elnök kabinetfőnöke is a zsidók közül Aimé Pallière, ez a katolikusból zsidóvá lett francia cionistavezér (amellott még m'zrachista is!). Edmond Fleg író, az előkelő és konzervatív Journal des Débats munkatársa, Alfred Valensi ügyvéd, aki Nordaunak volt berső barátja, említendők meg. Ez az egyesület főleg az anticionista zsidók álláspontja ellen küzdött és előkészítette a hangulatot a szövetségeseknél. E célból gyűléseket rendezett, (az egyik legkedveltebb szónok de Monzie mostani miniszter volt) és egy folyóiratot adott ki, amelyet Roger Lévyvel kettlen szerkesztettünk.

— Ez az egyesület azonban régóta nem hallatott magáról.

— Ez annak tudható be, hogy másfél évi munka után Roger Lévy az „Europe Nouvelle“ főszerkesztője lett, én pedig hivatalos kúldetésben elutaztam és így titkársága az egyesületnek nem volt.

(A franciaországi mozgalom helyzete)

— A franciaországi cionizmus jelenlegi helyzete milyennek látja? Biztosan tudja, hogy a cionista szervezet sehol olyan kaotikus helyzetben nincsen, mint éppen Franciaországban, ha bármilyen országgal hasonlítjuk is össze.

— Ez tagadhatatlan, de minden reményem megvan arra, hogy a helyzet javulni fog. Ami magát ezt a „kaoszt“ illeti, oka mélyebbre ható, mint ahogy gondolják. Sajnos, a cionista mozgalom nagyon sok szervében, folytonosan elfelejtik, hogy ma már a cionizmus nem a zsidók közötti politikai agitáció stádiumában, hanem a szervez, összefüggő, rendszeres, adminisztrációs munkában van. A cionista szervezetekben (itt különösen a franciaországi) beszéltek tulsokat beszélnek, én évek óta semmilyen gyűlésre nem megyek, mert nem bírom azt az örökös pilpult. Meg kellene érteniük a zsidó cionistáknak, hogy nekik ma, a megvalósulás lehetőségének megadása, halgatva, mint egy állam gépezetében, dolgozniuk kell és a parlamenti tevékenységnek a kongresszusok idejére kell szólniuk. A kongresszusok alkalmával mindenki szimpátiái, meggyőződése szerint cselekedjék, de utánuk vessen magát alá a vezetőségnek és dolgozzék.

— Eszerint ön az ellenzék destrukcióval vádolja?

— Szó sincs róla. A cionista ellenzék, például a Grünbaum féle radikálisokat, vagy a Jabotinsky revizionista csoportját, miut ellenzékot éppen az jellemzi, hogy több munkát, több teljesítményt (le rendement maxima) követelnek, mint a világ-

szervezet vezetősége. Azonkívül örök törvény, hogy az ellenzék, mint serkentő nagyon üdvös hatást tesz a kormányra. De itt specialan Franciaországban, ha újra sikerül a cionista szervezetet talpraállítani, k felé a francia kormánnyal szemben egy séges képet kell mutatnia. Franciaországban egy szinte kizárólag külföldiekkel keleti zsidókból álló cionista szervezet attól eltekintve, hogy mint a gyakorlat mutatja, nem tett semmit, nem is tehet semmit Marmorek, Nordau valamennyire összetartották őket, — ők nincsenek, nincs tehát összetartás sem. A zsidó cionistáknak ma dolgozniuk kell, a szimpátiányilvánításokat, a nemzsidó cionistáknak kell hagynunk. Ez áll különösen, amikor olyan cionistái k vannak, mint Doumergue, Herriot, Painlevé, de Monzie, Justin Godart, Charles Gide stb.

(„Zsidóország párisi és genfi követe“)

— És van kilátás arra, hogy a franciaországi cionista szervezet újra létrejön?

— A legjobb kilátásaink. De mindjárt meg kell mondanom, hogy mindez kinek köszönhető: „Zsidóország párisi és genfi követe“nek, doktor Jacobsonnak, aki olyan bámulatos munkát végzett és végéz, amelyik a világ legjobbj diplomatainak becsültére válnék.

A franciaországi cionista szervezet kézenlelen lesz létezni és dolgozni, mert francia zsidók lesznek benne, akik praktikus munkához értenek. Bármily súlyosan itéljenek meg érte, meg kell mondanom, hogy mi, francia zsidó cionisták, külön egyetbe tömörültünk, amely hiszem, magvát fogja képezni a franciaországi cionista szervezetnek. Megvagyok győződve, hogy e körül a mag körül csoportosulva a külföldi és szegény cionisták is fognak hasznos munkát végezni. Sőt tovább megyek: abban igyekezünk, hogy a cionistabarát franciak egyesület, a France Palestinet, amely szintén Jacobson másfél évi fáradozásainak köszönheti megalakulását és amely a folytatása a Ligue des Amis du Sionismenak, szintén a gyakorlati Palesztinamunkába bekapcsoljuk. Tervbe vettük Marseilleben egy francia palesztinai kereskedelmi kamara létesítését, amely a kerámiai termékek Palesztinába való exportálását, a selyembűtőknek Palesztinából való importálását könnyítné meg. Létesíteni akarunk chalucotelepet Franciaországban.

— És valami gyakorlati eredményt tud-e felmutatni az Önök tevékenyége?

— Főleg diplomáciai téren. Philippe Berthelot külügyi államtitkár, aki Briand mindenható jobbkeze, de Jouvenel sziriai főkormányzó rendkívül cionistabarát kijelentéseket tettek, amelyek diplomáciai szempontból messze kiható fontosságúak. A francia rabbinátus is, amelyik eddig szinte ellenségesen viselkedett a Palesztina munkával szemben, testületileg határozta el, hogy anyagi és erkölcsi támogatást biztosít neki. De ismétlem, hogy mindez elsősorban dr. Jacobson érdeme.

— És mi a cionista világszervezet helyzetéről a véleménye? Biztosan tudja, hogy meglehetősen elégedetlenség uralkodik mindenfelé?

— Tudom, de kissé türelmeseknek kell lennünk. Ne felejtjük el, hogy Franciaország, amelynek állami szervezete több, mint egy évezred alatt épült ki, szintén ma'at fel nehezségeket. És sohase tévesszük szem elől, hogy a cionista szervezet 1917 előtt propagandamunkát végző pártszerv volt, amely hirtelen, átmenet nélkül állami jellegű volt kénytelen felvenni, előkészület és szinte minden átmenet nélkül. Ahol hibát látunk, szóvá kell tennünk, de csak azért, hogy megjavuljon, minden animozitás nélkül.

(Visszaemlékezés a Balfour-deklarációra)

— Lenne szives valami érdekes adatot mondani a Balfour-deklarációról?

— Nagyon szivesen. Például azt, hogy a világ zsidósága tévesen hiszi azt, hogy a Balfour-deklaráció egyedül Anglia kijelentése volt. Háborus időben ilyen kijelentést Anglia egyedül, szövetségesei megkerdezése nélkül nem tehetett volna, mint ahogy nem is tette. A Balfour-deklarációhoz előzetes beleegyezésért adta Jules Cambon francia nagykövet, Painlevé akkori miniszter utasítása alapján. Technikai kérdés, hogy Anglia tette meg a kijelentést. Oka az volt, hogy a cionista szervezet székhelye London volt, hogy Weizmann Lord James Rothschild (aki maga is a párisi Edmond de Rothschild fia) révén került összeköttetésbe a szövetséges kormányokkal. Szokolov ezzel szemben Párisban készítette a mandátumot elő. Nem is lehetne elképzelni, hogy Franciaország ne érdeklődjék előzsziai kérdések iránt!

Egyébként tévedés lenne azt hinni, hogy Franciaországban csak bizonyos baloldali politikusok szim-

patizáltak a cionista „jobboldaliak“, élte ható Clemenceauvarációt. Még emle főnöke, Tardieu, most reakciót kial

Mih

A parasit

Négy

(Cluj-Kolozsv dósítójától). A kongresszus kövkar néhány per dülása előtt érkedrek az egyik máris mozgásban emi tanár beny a bukaresti la Mirtó az ablak sahküdelemben Mihalache és a Románia volt ljosóra és a P részül az egyh

Néhány per fülkéből és a f nap eseményeik lépek, bemutat kérek tőlük.

Nem enged elhangzik az el

— Mi adta párt erdélyi zá

Madgearu z

A parasztpárt rasztsujtások ze tan válaszol a

— A parasit harc a párt pncia céljaiért. E a kormánypárt pártok ellen is dálnak a küzd zeti pártot is.

— Ezt a h vivni?

— Az esen parasztpárt ca méit, ha intru utalva vivja m és reakció pá mi nem tárgy zárja természet sok lehetősége amelyek progr zéseinek, általa nem kötünk.

Lupu dr. i tások előtt. A megmutassuk tatni. Azok a ben nyerünk mert azt senk regátban, Besz rasztpárt a tö És ha tiszta v párt nagy tö párt mellett é gét biztosítani

Mirtó, a p vezércsellel m ben, kijön és válaszol.

— Mi tör zonyos, sokat ismét megak kerülését?

— Az nem — A községi ellenzék sorai pártja is. Avo bizást, mert a szavazatok párt révén. N usokkal val azonban tabu b)politikai h

M halache

patizáltak a cionista programmal! Az ugynevezett „Jobboldaliak”, élükön a békekonferencián mindenható Clemenceauval, teljesen vállalták a Balfour-deklarációt. Még emlékszem, a francia delegáció sajtó főnöke, Tardieu, kiké a megválasztatása miatt most reakciót kiabál a francia baloldal, költötte a

határozatot velem a zsidó nemzet számára. Mindenkori mandátum mellett, — csak egy disszonáns hang volt... (itt alighanem Sylvain Lévi gondolt Spire)

— De mindez már régen volt. *Ma dolgozni kell és keveset beszélni!* Fischer Ernő

Mihalache parasztpárti vezér nyilatkozata a zsidókérdésről és a politikai helyzetéről

A parasztpárt vezérkara főlényes győzelemre számít a választásokon. Négy rövid íterju a kolozsvári—bukaresti expressvonaton

(Cluj-Kolozsvár, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától). A késő délutáni órákba nyúló pártkongresszus előtervezésében a parasztpárti vezérkar néhány perccel a bukaresti expressz elindulása előtt érkezett ki az állomásra. Elhelyezkednek az egyik elsőosztályú fülkében és a vonat már mozgásba jön. A civikeres, tudós egyetemista tanár benyomását kelő Madgearu azonnal a bukaresti lapokba temetkezik, Junian és Mirto az ablak melletti kis asztalkán vehemens sajtúdelembet fognak, — míg a párt vezére, Mihalache és a temperamentumos Lupu dr., Románia volt belügyminisztere kijönnek a folyosóra és a Pullmann kocsi széles ablakán keresztül az egyhangú táj szemlélésébe merülnek.

Néhány perc múlva Madgearu is kijön a fülkéből és a folyosó egyik sarkába húzódva a nap eseményeinek tárgyalásába kezdnek. Oda lépnek, bemutatkoznak a vezéreknek és interjúkat kérnek tőlük.

Nem engedek időt a meggondolásra és már is elhangzik az első kérdés:

— Mi adta meg a közvetlen impulzust a párt erdélyi zászlóbontásához? — kérdem.

Madgearu és Lupu dr. Mihalachere néznek. A parasztpárt vezére (gyolcs nadrágban, parasztszerű zsekekben van) lassan, meggondoltan válaszol a kérdésre.

— A parasztpárt nagy feladatok előtt áll: huroc a párt programjéért, az őszinte demokrácia céljaiért. Ez a harc természetesen nemcsak a kormánypárt ellen irányul, hanem mindazon pártok ellen is, amelyek más programmal indulnak a küzdelemben, beleértve tehát a nemzeti pártot is.

— Ezt a harcot egyedül fogja a párt megvívni?

— Az események bebizonyították, hogy a parasztpárt csak úgy juttathatja diadálra eszméit, ha intranzigens kitartással, saját erejére utalva vívja meg harcát az ország diktatórikus és reakciós pártjai ellen. A harc megindult és mi nem tárgyalunk többé senkivel. Ez nem zárja természetesen lokális jellegű kollaborációk lehetőségét olyan demokratikus erőkkel, amelyek programjukat alávetik a párt célkitűzéseinek, általános jellegű kollaborációt azonban nem kötünk.

Lupu dr. is beleszól a vitába. A parasztpárt — mondja — nem áll szóba senkivel a választások előtt. Azt akarták, — mondja — hogy megmuaszuk igazi erőnk. Meg fogjuk mutatni. Azok a mandátumok, amelyeket Erdélyben nyerünk el, csak a párt hasznára lehetnek, mert azt senki sem vonja kétségbe, hogy a regátban, Beszarábiában és Bukovinában a parasztpárt a tömegek osztatlan bizalmát bírja. És ha tiszta választások lesznek, úgy a parasztpárt nagy tömegei meg fognak nyilatkozni a párt mellett és a szavazatok hatalmas többségét biztosítani fogják számunkra.

Mirto, a párt parlamenti debattőrje eközben vezérszellel megnyerte a partit Juniannal szemben, kijön és a következő kérdésemre már ő válaszol.

— Mi történik, — kérdem — ha ama bizonyos, sokat említett titkos erők (fortis oculte) ismét megakadályozzák a párt kormányra kerülését?

— Az nem történhet meg, — mondja Mirto. — A községi választások alkalmával a győztes ellenzék soraiban szerepelt Averescu tábornok pártja is. Averescu tehát joggal kaphatott megbízást, mert azt nem lehetett kiszámítani, hogy a szavazatoknak hány százalékát kaptuk a néppárt révén. Nagy hiba volt tehát az averescusokkal való kollaborálás. Ez a választás azonban tabula rasa fog teremteni Románia politikai helyzetében.

Mihalache beleegyezően bólint fejével.

Oroszország visszautasította a Népszövetség meghívását a leszerelési és gazdasági konferenciára

(Genf, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Csicserin megadta a Népszövetségnek a választás és leszerelési előkészítő konferenciáról szóló meghívására. Csicserin válasza hat oldal terjedelmű és a kiszivárgott hírek szerint nem éppen hízogó tartalmú Svájca, mégkevésbé a Népszövetségre. A választ holnap teszik közzé.

A Népszövetség titkársága a megkapta Kincsiknek, a közép-oroszországi gazdasági hivatalok vezetőjének választását az április 26-ára Genfben

kérdés. Mi erre vonatkozólag a parasztpárt magatartása?

— A parasztpárt nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül becsületesen és tisztán az elnyomottak támogatását és helyzetének javítását hirdeti és mi ebben a tekintetben nem teszünk különbséget román és nemromán között. A kisebbségekkel szembeni lojalitásunknak már többször tanujelét adtuk és számunkra a zsidókérdés csak egy fejezete a kisebbségi problémának, amelyet mi az alkotmány és a békeszerződések értelmében és szellemében fogunk rendezni.

... Aranyosgyéresre értünk. Az ellenvonat ott prűszköl a szomszédos vágányon. Öt perccel később már ismét utban vagyok Kolozsvár felé.

Kasztnér Rezső

Dinamitmerénylet készült

Mária királyné udvari vonata ellen?

Két láda robbanóanyagot találtak a konstancai vasútvonal mentén

Konstanzából jelenti a Rapid Távirati Iroda, hogy az ottani rendőrség két láda dinamitot talált elrejtve a vasúti sínek mellett, azon a vasúti vonalon, amelyen a királynét, Ileana hercegnőt és Mihály herceget vivő vonatnak el kellett volna haladnia. A meghiusult merénylet ügyében erélyes vizsgálat indult meg.

Bosel milliárdos csekkje az „Abend” zsarolási pörében

Castiglioni nem akar tanuskodni. Néhány napra felfüggesztik a tárgyalást

(Bécs, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Abend” zsarolási pörében a mai napon folytatták a tanúkihallgatásokat.

Az elnök felvilágosítást akar arra nézve, hogy Bosel, az Unio-bank elnökének Weisz főszerkesztőhöz juttatott két milliárdja milyen célokra használtatott fel.

Weisz erre nézve elmondotta, hogy a Boseltől kapott kétmilliárdról az egész szerkesztőség tudott. Ez a pénz nem volt megvesztegetési összeg, hanem arra szolgált, hogy rajta Bosel számára, aki összekülönbözött a Steinmann-féle nyomdával, egy új nyomdát vásároljanak. A konfliktus azonban elsimult és Weisz a pénzt visszaadta Boselnek.

Elnök: Bosel egyik jegyzőkönyvi vallomásaiban azt állítja, hogy a pénzt nem kapta vissza.

Weisz: Én csak annyit mondhatok, hogy Bosel ur kijelentései nagyon zavarosak és úgy látszik, hogy az egész ügy kiesett az emlékéből. Mert amikor Bosel nekem átadta a kétmilliárdos csekket, én erről azonnal irtam elismervényt, amit azonban Bosel eltépett. Amikor később visszaadtam neki a pénzt és erről nem kaptam tőle elismervényt, ő ezt azzal indokolta, hogy annak idején ő sem fogadott el tőlem nyugtát.

Elnök jelenti, hogy Camillo Castiglioni április 6-án Münchenbe utazott, ahol a Bayerische Motorenwerke közgyűlésén elnökölt, innen Berlinbe szándékozik továbbutazni. Lehetséges, hogy a hét végén Bécsbe visszatér.

Az ügyész jelenti, hogy Castiglioni kihallgatásától eltekint.

Dr. Rode védő: Meg akarom állapítani Castiglioni kihallgatása által, hogy ennek az urnak az „Abend” támadásai csak kellemtelenek voltak, azonban nem tekintette azokat sem a vállalat, sem személye elleni fenyegetésnek. Minthogy Castiglioni magánperes és büntető peres ügyei Bécsbe tartoznak és ha az állam ügyésznek nincs meg a hatalma Castiglioni bíróság elé állítani, akkor nincs joga Weisz ellen zsarolás miatt vádat emelni.

összehívott előkészítő nemzetközi gazdasági konferenciára szóló meghívásra. Kincsik válaszában emlékeztet arra, hogy már előzően kijelentette, hogy a konferencián Oroszország csak abban az esetben vesz részt, ha azt Svájc kivül tartják meg. A népszövetségi tanács mégis Svájcba hívja össze a konferenciát, abból Kincsik azt látja, hogy a Népszövetség egyáltalában nem reflektál az orosz megbízottak részétételére.

Weisz vádlott: Mindenképpen tiltakozom az ellen, hogy Castiglioni jegyzőkönyvét felolvassák. Ez az ur a rendőrségen azt vallotta, hogy nem tud már a dolgokra visszaemlékezni és az egész velem való ügyéről nincs is kellőképpen informálva. Castiglioni az egyetlen tanú, aki itt őszintén fel tudná deríteni az egész ügyet. Ő mondhatná meg, ki akarta őt megzsarolni és azt is, hogy kit vesztegetett meg. Kérem tehát a per felfüggesztését mindaddig, amíg Castiglioni bíróság elé nem állítják.

Az elnök azt a kérdést intézi a vádlottakhoz, vajjon ha néhány napra felfüggeszténi a tárgyalást, hajlandók-e beleegyezni abba, hogy az eddig elhangzott tanuvallomások ne ismételtessenek meg, hanem csak egyszerűen és röviden rekapituláltassék mindaz, ami eddig itt elhangzott.

A vádlottak a védőkkel való tanácskozás után hozzájárultak az elnök javaslatához.

Az ügyész javaslatára kihallgatták a Castiglioni-cég bécsi jogtanácsosát, dr. Klágerert arranézve, vajjon Castiglioni a közeli napokban Bécsben lesz-e.

Dr. Josef Käger kijelenti, hogy tegnap délután telefonon beszélt a Münchenben lévő Castiglioni-val, aki kijelentette, hogy a bajor fővárosból Berlinbe, innen Triesztbe és Velenicébe utazik. A bíróság ezután visszavonult és a védők által benyújtott szabadlábrahelyezési indítványról tárgyalt.

Amíg a készlet tart, eladom a „Központi” szálloda vendégszoba berendezéseit: vendéglői sztalokat, székeket, antik tükörket, konyhaberendezést és egyéb ingóságokat. — Polgári háztartásoknak ritka alkalom berendezésre, szállodai hálószobák ára löször matracokkal, fehérneművel teljesen felszerelve már 5600 leinél kezdődik. Eladom a „Központi” büfé fényes berendezését lanperennel, National kassza, sörszervizyu berendezéssel, asztalok, székek, tükörökkel együtt. Értekezés és megtekintés déli 11—12 óra között Cluj, Str. Reg. Maria 36. Hönig Károly

Héber rövidítések szótára

A zsidó nyomorról, a zsidó szegénységről már sokat írtak: gettó, pogrom közismert fogalmak, de hogy a zsidó kultúra művelőinek századokon át minő anyagi akadályokkal kellett küzdenie, arra más népek irodalmában aligha találunk példát. Hamarjában nehéz volna eldönteni, melyiknek volt nehezebb küzdelme: a zsidó népek, vagy a zsidó irodalomnak? Nem szölok most a bibliáról az ókori zsidóság páratlan könyvéről, mely a művelt emberiség közkincsé lett, vagy a talmudról, a későbbi zsidóság legsajátosabb és legjellegzetesebb irodalmi alkotásáról, hanem az azutáni irodalmáról, mely együtt küzdött, ezenvedett és ezuttal azt akarom kiemelni, együtt nélkülözött alkotójával.

A középi és ujkori zsidó tudósoknak nagyrátkán akadt meczása. Királyok, főurak, főpapok és később az egyetemek tudvalevőleg nem a zsidó költöket és tudósokat támogatták. Maimuni (Rámbám) a XII ik század legnagyobb filozófusának művét, melyet már akkor is kellőképen méltattak a keresztény és mohamedán tudósok is és amelynek épen a napokban készült újabb német fordítása nyomtatékosan rámutat a nagy befolyásra, melyet a szintén spanyol zsidó Spinozára gyakorolt, nem adta ki semmiféle tudományos akadémia és bizonyára a leghibesebb újság házi poétéja nagyobb honoráriumot kap, mint kapott Juda Halévi utólréhetelen költeményeiért. Nem is honoráriumról volt szó, hanem iróanyagról, pergamenről, papírról! Ezt előrememteni, ezzel gazdálkodni volt a nagy és nehéz feladat. Mint ahogy a zsidóság gettóba szorult, a középkori zsidóság szellemi terjeszkedésének határt szabott a rendelkezésre álló iróanyag szűköse volt.

A szűköse azonban itt is találékonyvá tette az embert. Hogy kicsi helyre sokat írassanak, a zsidó írók nemcsak apróbb, kevesebb helyet igénylő betűalakokat formáltak (az u. n. Résiirást), hanem egyes szavakat, szólásmódokat sőt néha egész mondatokat rövidítettek és egy, vagy több betűvel jeleztek. Nem zsidó írók találmánya a rövidítés. Nézetem szerint a rómaiaktól tanulták, legalább erre mutat a rövidítések jelzésére a héberben használt *notrikon* (notarium) kifejezés, mely már a Misanában, Sáb, XII. 5. előfordul. Csakhogy a latinban inkább feliratokban használták, melyek közül leghíresebb az I. N. R. I. (Jesus Nazarenus Rex Judaeorum), mit a rómaiak gunyból és büntetésből írtak a keresztfára. Manapság is minden nyelvben és irodalomban vannak egyes rövidítések, különösen címzésekben, szak-kifejezések, szótárakban. Rövidítve írjuk a Dr., Gr., um, kgr., stb., pl. szavakat, de a szótárak, nyelv-könyvek még ezeket is megszokták magyarázni.

Egyesegyedül a zsidó irodalomban található egész vaskos könyvet kitevő rövidítés, sőt annyira mentek a rövidítésben, hogy még beszédben is használták. Így pl., hogy a zsidó irodalmat eredetiben nem ismerő közönségnek a legelterjedtebb rövidítésekből egy pár példával szolgáljunk: a középkor leghíresebb rabbiját *Rabbi Mózes ben Maimon-t* legtöbbször ma sem írják és mondják így, hanem a szavak kezdőbetűivel R. M. B. M. (Rámbám)-nak írják és mondják, mint a legnépszerűbb szentírásmagyarázót Rasi (R. S. I.)-nak, *Rabbi Selomo Jichaki* kezdőbetűiből összevonva, ugyan-nyira, hogy sokan nem is tudják a pontos feloldást. A talmudban nincs egyetlen oldal sem több vagy kevesebb rövidítés nélkül, de megtaláljuk a rövidítések egész seregét a jelenleg legnagyobb palesztinai napilap, a lepedőnagyságu jeruzsálemi „Doar Hajom“ hasábjis is, aminek már nem övvetetlen kellene lenni, mert papiros is, nyomdabettű is elég olcsó. Valóssággal a féltelenségig fokozódik azonban a rövidítésük a rabbinikus munkákban, amire manapság igazán nem volna már szükség, de sokan szemelláthatólag fitogtatják ezirányu tudásukat. Ember legyen, aki minden tudása és jártassága mellett meg nem akad egy egy rövidítésben, különösen, ha műkifejezés, könyvcím, vagy név rejlik benne; a másolók hibáiról és sajtóhibákról nem is szölv.

Nagy és fáradságos munkát végzett Stern Adolf srastie (szászvárosi) rabbi,* aki egy negyedszázad alatt végtelen türelemmel 271 oldalon apró Rasi-betűvel körülbelül 16,000 vezérszót állított abc-rendben össze, az egyes rövidítések minden általa ismert feloldásával. Hogy ezen feloldásoknak mennyi a száma, arról szerző sem számol be. Nehogy a nyájias olvasó azt higgye, hogy mint a magyarban a héberben is egy rövidítésnek egy, esőleg kétféle magyarázata van, legyen szabad felemlítenem, hogy pl. az „a-a“ (héberül két alef) nek csak 78 és

* Széfer Róse Tévész Handbuch d. hebr. Abbréviationen von Adolf Stern primrabin Orastie (Szászvárcs) 1926.

hogy ez a két betű el ne bizza magát az „a-m“ (héberül Alef Mem) nek nem kevesebb, mint 91 megoldását adja (!) hogy aztán e 78, illetve 91 megoldástól mikor, melyik az odaillo, azt már a szöveget olvasónak kell tudni. Tudja is randesen, habár kiváló tudósknál is előfordul, hogy tévesen olvasnak egy egy rövidítést. A tudós és türelmes orastie rabbi sem állithatta össze másképp nagybecsű szótárát, mint olvasás és tanulás közben a szövegből kiszedve és kimagyarázva.

Rászorul e könyvre nemcsak a kezdő, hanem az alapos tudós is, mert gyakran minden igyekezt mellett sem jut eszébe az embernek a megfelelő megoldás. Különös hálával fogják fogadni e szöveget a talmuddal és a rabbinikus irodalommal foglalkozó keresztény tudósok, kik e téren kétségte ejtő hibákát követnek el. Könyvszekrényemben hever, több mint egy évtizede nyomdakészem Péchi Simon erdélyi kancellár és az erdélyi szombatos vallás megálapítójának, a mindmáig egyetlen született keresztény magyar emberek, ki a talmudot és Rabbinikus irodalmat alaposan ismerte, egyik még ki nem adott munkája. (Az izr. magyar irodalmi társulat a háboru előtt elfogadta kiadásra, de most képtelen ennek megfélelni.) E türeményes székely férfi — mert én annak tartom — csodálatra méltó tudása mellett, gyakran megbötklik a héber rövidítéseket, hogy csak egy példát említek: „p-k“ betűk rövidítését (perek kama, első fejezet). Péchi perek kuf (századok fejezet) nek olvasza, ami lehetséges volna ugyan, de mivel a talmud egyet-

len traktátusának sincs száz fejezete, helytelen, nevetségés. Kaufmann Dávid, a budapesti rabbi képző intézet egykori nagyhiru tanára, a német egyetemek hebraista professzorai, köztük a világhírű La Garde tanár e téren produkált vaskos hibáira mutatott rá, nagyobb óvatosságra és alaposágra intve a rabbinikus irodalomban gyöngé, de főlényesen itélkező urakat. Nem véletlen tehát, hogy néhány évtized előtt egy tudós olasz abbé Pietro Perrean áll totta össze az addig legnagyobb héber rövidítési szótárt 5600 vezérszóval (tehát csak egy harmada a Stern munkájának) és művét „Oceano delle Abbreviature“ stb. nevezte. Nagy elismeréssel adóztak érte a zsidó tudósok is, még inkább a keresztények. Napjainkban ugyanis egyre több keresztény tudós foglalkozik a talmuddal és a rabbinikus irodalommal. Az idén indult meg Németországban a Misanának (a zsidó szóbeli hagyományos tanak) keresztény tudósok által készített német fordítása, tavaly még egy bécsi szerzetes egyetemi tanár kezdte kiadni a talmud német fordítását. A kereszténység keletkezésének történetéhez nélkülözhetetlen forrásmunka a talmud, melynek igazi és alaps megismerése egyaránt érdeke kereszténységnek csak úgy, mint a zsidóságak. A sok más segédeszköz mellett nagy értékű Stern Adolf műve, mely nem első, de legteljesebb e téren és amely ezen vonatkozásban Erdély határain messze túl jelentőségűvé válik. (A csinos kiállítású és könnyen kezelhető munka szerző kiadásában jelent meg és szerzőnél kapható.)

Dr. Löwy Ferenc

Befejeződött a vizsgálat

Markovits Henrikné gyilkosainak ügyében

Márton István kertjében megtalálták az áldozat aranygyűrűjét és fülbevalóit. Még miadig nem tisztázódott az első nyomozás sikertelenségének oka

(Satumare-Szatmár, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Markovics Henriknét eltemették, de a kedélyek nem csitultak el. Márton István kertészt és feleségét Fehér Katit, a szerencsétlen Markovicsné gyilkosait, akiket tudvalevőleg csütörtök este tartóztatták le a szatmári sziguranca beavatkozására és szombat reggel óta a sziguranca őrizték őket, a rendőrségi nyomozásnak befejezése után a sziguranca hétfőn dőleltt kisértette át az ügyészségi fogházba.

A tettesek még péntek délután bevallották azt is, hogy Markovicsné aranygyűrűjét és fülbevalóit ugyancsak a kertben ásták el egy megjelölt helyre, ahol a helyszíre kiszárolt detektívek meg is találták azokat egy dobozba téve és a bűnjelkekhez csatolták. Szombaton, mialatt a sziguranca Márton Istvánékat vallatta, óriási embertömég állott a sziguranca épülete előtt várva az újabb híreket.

Dr. Nestor vezető ügyész kedden ad a át az ügyet a vizsgálóbírónak a további indítványok megtétele végett.

A bűnyü historikuma

A bűnyü felderítésének historikumára nézve a következő adatok érdekelnek figyelmet:

Markovits Henrikné, mint ismeretes, március 22-én tünt el Szatmáron. Avasujfalun lakó családjától azzal azzal vett búcsut, hogy Szatmáron átveszi a lekötött zöltséget, Szigetre szállítja és szerdán este otthon lesz. Családjra péntekig várta, de mikor szombatra sem érkezett haza, mindjárt rosszat gondoltak. Tizenkilencéves fia, Luger Viktor, akinek nagy szerepe volt a bűnyü kiderítése körül, vasárnap bejött Szatmárra és egyenesen a rendőrségre sietett feljelentést tenni anyja eltünése miatt.

A rendőrségen Jonutz kapitány volt az inspekción, aki másnapra rendelte oda az anyjéért remegő fiatalembert. Március 29-én, hétfőn Herskovits Sándor detektívnek osztották ki az ügyet nyomozásra, aki Luger Viktorral együtt gyorsan megtalálta a helyes nyomra vezető utat. A rendőrségen Zonga kapitány

Üzletáthelyezés miatt

minden elfogadható árban eladó: antik bútorok, vitrinek, könyvszekrények stb. Márkás porcellánok, persa- és smyrna-szőnyegek. Rosenberger J. régiségkereskedésben Cluj, Str. Memorandului (Unio-u) 25.

elrendelte Márton István kertész előállítását. Márton István beismerete, hogy ő adott el Markovitsnének olcsó áron zöltséget és hogy 500 lej előleget is felvett, de azzal védekezett hogy Markovitsné nem jött el az átvétel végett

Egy fontos mellékkörülmény

Márton István és neje akkori kihallgatása alkalmával rögtön felmerült egy gyanus mellékkörülmény, amelyet Luger Viktor, aki az első pillanattól kezdve őszönösen megérezte, hogy Mártonék kezén tünt el az ő anyja, felhívta a nyomozó hatóság figyelmét, anélkül azonban, hogy ezirányban alaposabban kiterjesztették volna a nyomozást. Márton Istvánék előadásából tudniillik kitűnt, hogy ok kétheti opcióval vették fel az 500 lej előleget Markovitsnéétől és ha két hétig nem venné át az árut, akkor az előleg odavész. Enek dacára már egy hét múlva Márton István a rendőrséghez fordult tanácsért, hogy mi legyen az 500 lejjel. Megkérdezték ugyan Mártonékat, hogy miért nem vártak két hétig nyugodtan és hogyan jutott eszükbe éppen a rendőrséghez fordulni ebben az ügyben, de Mártonék erre nem tudtak kielégítő választ adni.

A kétes alibi

Március 29-én délben a nyomozás Tomitza Tódor alkomiszár kezébe került, aki önmaga kérte az ügyet magához, mert régebből ismeri Márton Istvánt. Tomitza első dolga az volt, hogy a Zonga kapitány által elővezetett rendelt Márton Istvánt kihallgatása után hazabocsátotta. Márton István március 22-ére alibit akart igazolni és azt adta elő, hogy a Princz malomban volt reggel nyolc órától délután háromig. Március 30-án Luger Viktor egy detektívvel együtt megállapította a malom könyveiből, hogy Mártonnak ott igen rövid elfoglaltsága volt és pedig a déli órák körül. Amikor ezt jelentették Tomitzának, azt felelte, hogy nem fontos, hogy mit tett-vett Márton március 22-én, az a fontos, hogy március 24-én, szerdán mit csinált, mert szeriate Markovitsné 22-én elutazott Szigetre és szerdán került vissza, tehát aznap tünt el Szatmáron.

Magádetektív nyomoz Markovitsné után

Szerdán, 31-én Jäger Márton volt detektív, az eltűnt Markovitsné rokona, szintén nyomozni kezdett az ügyben és megállapította, hogy a Márton pár ellentmondásba keveredett a zöltség eladási ára tekintetében, valószínűleg azért, mert közben a lapokból olvasták, hogy

az a gyanu ták törbe a ok addigi al magasabb ár geknek elade az ellentmo az irányban vákiába men vagy nem-e szállási hely magyarorszá eszony holt

Igy kerdt amikor ápril Stein József és tanácsot dőtől, aki i eddigi nyom tak, a szigur 8 án Popovic bizta Pop ko

Május

Averese Az „Un

(Bucures

tudósítójától. ciája részben litikai életben lepetést hozha sok. Az első zet azzal, ho megszakitotta és hivel, a alighanem tal

A néppár megindultak utcsitásokkal sei párt vas magatartásáró retes. A kisel diumában van

A né

Az „Univ politikai helyz pártnak fuzioi k jelentési is ő is csak azt be a parasztp ut között a r lasztania. A p rescasusok kö forgácsolódik nemzeti érdek menjen együtt szölitja a nem küiimeretüket dolkodó embe a rend pártja khász és az

A nemzeti

délelőttre össz kapcsolatos k napi kongress son fogják me

Politikai

a választások a kamarai vál natusi és meg meg. Ezt a Mitilinea kült nista párt vez hogy ejtsék

A belpolit

kozhatja. Az nemzeti párt A mai fordul ban újból vál nemzeti párt názáson. A le Luga; akkor vélsményen v tánnak nevezí amit a nemze

Nem lehet nak ugyanaz cikkének, ame

az a gyanu merült fel, hogy olcsó árral csal-
ták törbe a szerencsétlen Markovitsné: és így
ők addigi állításukat megváltoztatva, most már
magasabb árt mondták be a nyomozó köze-
geknek eladási árkép. Tomitza komisár ezt
az ellentmondást sem vette komolyan és abban
az irányban nyomozott, hogy nem-e Csehszlo-
vákiába ment át Markovitsné csempészatra,
vagy nem-e Szatmáron tették el láb alól a
szállási hely környékén. Továbbá a Szamos
magyarországi partjain is kerestette az eltűnt
asszony holttestét.

Igy került a nyomozás teljesen holtpontra,
amikor április 7-én az eltűnt asszony fivére,
Stein József szigeti lakos Szatmárra jött
és tanácsot kért Steinmetz Ede kereske-
dőtől, aki ismerőse volt. Steinmetz, akit az
eddig nyomozásról és gyanukokról informál-
tak, a szigurancához fordult és másnap, április
8-án Popovici Haralambie szigurancafőnök meg-
bizta Pop komisárt, Lapusan titkárt és Dani

csel biztost a nyomozás kézbe vételével. Pop és
Lapusan a már ismert trükkel még aznap este
leleplezték az elvetemült házaspárt. Megjegy-
zendő, hogy amikor Tomitza Tódor rendőrko-
missár megtudta, hogy a sziguranca beavatko-
zott az ő sikertelenül maradt nyomozásába, még
haladékot kért másnapig, hogy egyedül nyo-
mozza ki az ügyet, de Pop és Lapusan nem
hallgatták Tomitzára és estére megfogták a jó
madarakat.

Uj közbe került a nyomozás

Amikor Luger Viktor látta, hogy a nyo-
mozás nem jó irányban halad, interveniáltott
abban az irányban, hogy Tomitza Tódor alkomi-
szártól vegyék el az ügyet és más bizzanak
meg a rendőrségen a nyomozással. Ennek
azonban az volt az akadálya, hogy Tomitza
még nem adott be a nyomozásról írásbeli je-
lentést. Így kényszerült utána a család azon
lépésre, hogy a szigurancát kérje fel a nyo-
mozás erélyes lefolytatására.

Május 25-re tűzték ki a kamarai választásokat?

Averescu miniszterelnök megszakította tárgyalásait a takisták csoportjával.
Az „Universul” jobboldali orientációt javasol a nemzeti pártnak. A Magyar
Párt tudomásul vette Ugron István elnök lemondását

(Bucuresti Bukarest, április 13. Az Uj Kelet
tudósítójától.) A parasztpárt kolozsvári konferen-
ciája részben tisztább helyzetet teremtett a belpo-
litikai életben, habár a választásokig még sok meg-
lepést hozhatnak a szakadatlanul folyó tárgyalá-
sok. Az első ilyen meglepetés már be is következ-
ett azzal, hogy Averescu miniszterelnök váratlanul
megszakította a tárgyalásokat Stelian Popescuval
és híveivel, akik a nemzeti párttól kiváltak és
alighanem talaj nélkül maradnak.

A néppárt választási előkészületei országsszerte
megindultak és a megyei prefektusok határozott
utasításokkal tértek vissza székhelyükre. A nem-
zeti párt vasárnapi kongresszusán dönt további
magatartásáról. A parasztpárt taktikája már ismer-
etes. A kisebbségi fronton még a tájékozódás stá-
diójában van a helyzet.

A néppártba invitálják a nemzeti pártot

Az „Universul” ma cikket közöl az általa
politikai helyzetről és megállapítja, hogy a nemzeti
pártnak fuzionálnia kell a néppárttal. Mihalache
kijelentései is csak ezt az utat ergedik meg, mert
ő is csak azt ajánlja, hogy a nemzeti párt olvadjon
be a parasztpártba. Az „Universul” szerint a két
párt között a nemzeti pártnak a néppártot kell vá-
lasztania. A politikai harc a parasztpárt és az av-
erescuások között fog lefolyni, a többi csoport szét-
forgácsolódik a két nagy párt között. Általános
nemzeti érdek, hogy a nemzeti párt Averescuval
menjen együtt. A lap ebben a döntő órákban fel-
szólítja a nemzeti párt tagjait, vizsgálják meg lel-
kiismeretüket és válasszanak. A hazaszerető és gon-
dolkozó embereknek jobbfelől kell orientálódnok,
a rend pártjai felé, nem pedig a baloldalra a
khoz és az ismeretlen irányába.

Küüzték a választások napját?

A nemzeti párt permanens bizottságát esztendő
deléltre összehívték, hogy a párt belső ügyeivel
kapcsolatos kérdéseket elintézzék és hogy a vasár-
napi kongresszust előkészítsék. Ezen a kongresszu-
son fogják megejtetni a képviselőjelöléseket is.

Politikai körökben megerősítik azt a hírt, hogy
a választások ügyében döntött a kormány. Eszerint
a kamarai választások május 25-én lesznek, a sze-
nátusi és megyei választásokat pedig később ejtik
meg. Ezt a hírt megerősíteni látszik az, hogy
Mitiunea külügyminiszter, mint a volt marghiloma-
nista párt vezetője, felkérte a marghilomanistákat,
hogy ejtsék meg a képviselőjelöléseket.

Két politikai affér

A belpolitikai életet két érdekes affér foglalkoztatja.
Az egyik már hosszabb idő óta folyik a
nemzeti párt hivatalos és disszidens tagjai között.
A mai fordulóban Popovici Mihály az „Adeverul”-
ban újtol választott Lapusanak azon vádjára, hogy a
nemzeti párt nem vett részt a gyulfshevári kor-
rázáson. A levélben Popovici rámutat arra, hogy
Lugari akkor ebben a kérdésben éppen ellenkező
véleményen volt Goldissal. Lugari politikai sarla-
táznak nevezi, aki viszályt azzal a bizalommal,
amit a nemzeti párt b-lye helyezett.

Nem lehetetlen, hogy ennek a hírlapi polémia-
nak ugyanaz lesz a következménye, mint az „Epoca”
cikkeknek, amelyet Demetrescu Braila takista po-
i

tikus sértőnek talált magára nézve és ezért provo-
kálta Filipscut, a cikk íróját, aki ismert nemzei-
párti vezetőember. Demetrescu Braila tudvalevőleg
nyíltan szakított a nemzeti párttal és Stelian Po-
pescuval együtt állítólag miniszteri tárcát kap a
kormányban, ha ugyan nem bizonyul igaznak az
„Adeverul”-nak az a meglepő híre, hogy Averescu
tábornok a takistakkal, valamint a disszidens parasz-
pártiakkal minden tárgyalást megszakított. A tábor-
nok azzal utasította el őket, hogy beolvadásukat
illetőleg tárgyaljanak a néppárt helyenkénti tago-
zataival.

A Magyar Párt elnöki tanácsa

A nemzetipárti és parasztpárti konferenciák
után ma délelőtt a Magyar Párt elnöki tanácsa
tartott a politikai helyzetről tanácskozást, mely-
ről az alábbi kommunikáció adták ki:

Az Országos Magyar Párt elnöki tanácsa
folyó hó 13-án délelőtt 10 órakor ülést tartott.
Jelen voltak: dr. gróf Bethlen György h. elnök,
Sándor József alelnök, dr. Bernády György,
dr. Gabányi Imre, dr. Gyárfás Elemér, dr.
Ferezy Géza, dr. Paál Árpád, dr. Róth Hugó,
dr. Várady Aurél elnöki tanácsadók és dr.
Deák Gyula főtitkár. Távolmaradásukat kimu-
nálták: dr. Jakabffy Elemér alelnök, gróf Te-
lek Artur és dr. Thury Kálmán elnöki ta-
nácsadók.

A tárgysorozat első pontja Ugron István
elnök lemondásának bejelentése volt. Az elnöki
tanács mély sajnálattal vette tudomásul a
lemondást és a lemondott elnök elévülhetetlen
érdemei iránt érzett elismerést jegyzőkönyvileg
is kifejezte azzal, hogy nem adja fel a reményt,
hogy elhatározásának megváltoztatására sikerül
rábírnai a távozni akaró elnököt. Az elnök
helyettesítésére az elnöki tanács a maga részé-
ről is dr. gr. Bethlen Györgyöt kérte fel, aki
az egyhangy felkérést elfogadva, az ülés ve-
zését átvette.

Az ülés ezután beható tanácskozás tárgyá-
vá tette a változott politikai helyzetet és a május
havában megejtendő országos parlamenti választá-
sok kérdését mindezen kérdésekben további
tájékoztatók szükségét állapította meg és ki-
mondta, hogy ezen ügyekben végleges javas-
latát a még e hó folyamán összehívandó intéző-
bizottság elé fogja terjeszteni. Kisebbségi folyó
ügyek tárgyalása után az elnöki tanács ülését
este hét órakor zárta be az elnök.

Idegesek embereknél és lelkibetegeknél
az enyhe természetes „Ferencz József”
keserűvíz jó emésztést, tiszta fejet és
nyugodt alvást eremt. Világhírű ideg-
orvosok véleménye alapján a Ferencz József
víz használata az agy és a gerincvelő
súlyos megbetegedéseinek is kiválóan
ajánlható. Kapható gyógyszerárakban,
drogériákban és fűszerüzletekben 14

* A „Tungsram” izzólámpák takarékos
áramfogyasztása, jó világítás mellett csökkenti a
havi kiadásokat. 2

ZSIDÓ KÖZÉLET

A Keren Kajemet hat hónapja

A Zsidó Nemzeti Szövetség Nagytisz-
tósági ülése elé a Keren Kajemet iroda, —
mint azt lapunk tegnapi számában már jelen-
ítettük — részletes jelentést terjesztett elő a
Keren Kajemet működéséről és elért eredmé-
nyekről. A jelentésből megállapítható, hogy
Erdély zsidósága számarányához képest még
mindig nagyon jelentéktelen mértékben veszi
ki a részét Erec Jisráél földjének visszaváltá-
sából és bár nem közelíti még azt a kontin-
genst sem még, amelyet a marosvásárhelyi kon-
ferencia határozata értelmében ebben a félév-
ben elérnie kellett volna, mégis az előző év
első felében elért eredményekkel szemben ör-
vendetes fejlődést mutat. A jelentés beszámol
az első félesztendő eredményéről, amely a
Keren Kajemet három akciójának és az ismert
adományozási ágak jövedelmeinek összességét
támasztja ki. Ez az összeg 2,046,093.75 lej, az előző
év első felének 1,392,333 lejével szemben. Ezt
a fejlődést annál inkább értékelnünk kell, mert
egyszerűen óta a zsidóság gazdasági helyzete
lényegesen romlott és mégis el tudott érni a
szimpatikus Keren Kajemet ilyen rohamos
fejlődést.

Mit tehetnek a felnőttek Erec Jisráélről

A jelentés teljes precizitással részletezi az elért
eredményt összetevő adományokat és ezek
kapcsán rámutat arra a zsidó körökben elterjedt
tévhitre, mely szerint a Keren Kajemet-munka
kizárólagosan az ifjúság joga és kötelessége
volna. Egy egész sereg gyűjtési ág van, ame-
lyet az ifjúság nem tud elvégezni. Így a hova-
tovább elterjedő 1% os rendszer, mely abból
áll, hogy minden kereskedő, amikor a nagy-
kereskedőtől, vagy gyártótól árut rendel, levon
1% ot, mely összeget, akár külön küldi be a
Keren Kajemetnek, akár beteszi a perselybe.
Ez az adományozási ág senkire nézve sem
megterhelő, mert úgy a nagykereskedő, mint
a gyáros szívesen ad 1% ot, míg a Keren
Kajemet hatalmas eredményekhez juthat.

Nem tudhatja az ifjúság elvégezni a smoder-
akciót sem, amely a jelentés szerint több he-
lyen volt bevezetve ebben a félévben, mint az
elmúlt esztendőben, azonban még mindig na-
gyon sok helység van, amely ezen a téren sok
kivánnivalót hagy hátra. Ennek a helytelen
ideológiának köszönhető az is, hogy a más or-
szágokban oly népszerű Selbstkontingentierung-
rendszer, amely abból áll, hogy mindencionista
egy kisebb címletű nyugrálból összeállított 500
lej értékű blokkot az időnként kinálkozó al-
kalmakkor elad, nem járt eredményrel. A Ke-
ren Kajemet Iroda ugyancsak felnőtt emberek-
kel akarja bevezettetni ez évben a KKL szá-
moló-cédula rendszert.

Mit dolgozzon az ifjúság

A jelentés különös részletességgel számol be
a persely-munkáról, mint a Keren Kajemet-
munka legbiztosabb és legnépszerűbb bázisáról,
amely azután ténylegesen ifjúsági munka. Ezen
a téren kifejtett munkálkodás eredménye a múlt
évi összehasonlítással 100 százalékos fejlődést
mutat. Ebben a félévben 14925 ször üritett
perselyt a Keren Kajemet munkás gárdája,
881,390 lej eredménnyel, míg az előző esztendő
hasonló ideje alatt 9211 perselyt 443,179 lej
eredménnyel. A perselyátlag ebben a félévben
58 lejt tesz ki, a múlt esztendő első felében
elért 48 lejjel szemben. A kihelyezett kb. 25 000
perselyt tehát 1/2-szer üritették a Keren Kaje-
met munkatársai ebben a félesztendőben. Ha a
Keren Kajemet-biztosok sémérek, Avivák, Ba-
rissziánusok, át tudják érteni a Keren Kajemet-
iroda azon intencióját, hogy minden perselyt
minden hónapban kiürítsenek, úgy ez az ered-
mény kulcsát adja az ezen a téren felhozható
nagy összegeknek. Rendes perselyüritések mel-
lett állandó persely kihelyezéssel a második fél-
évben nemcsak a kontingentált összeget, de még
az az összeg is felhozható volna, mely az első
félévben a kontingensből hiányzott.

Nyolcvanegy új helység a KKL szempontjából

A jelentés szerint ebben az évben 254 he-
lyen reades Keren Kajemet-munka folyt. Eb-
ből mindössze 40 helység volt az, amely el-
érte, sőt meghaladta a kontingentált összeget.

E helyen kell megemlíteni Toplitát, Oravitát, amelyek nemcsak kétszeresét, de 5-6 szorosát hozták fel a tavalyi összegnek. 81 helység 5686. évben szerepel először a Keren Kajemet hozzájárulásai között. 55 helységben a múlt év első felében elért eredményt sem tudták felhozni.

55 helyen visszafeljődés

A jelentés nemcsak eredményekről számol be, hanem közli, hogy súlyos visszafeljődést mutat Baia-Mare 55 százalék, Beclean 22, Borsaj. Maramures 10, Caransebes 18, Careii-Mare 5, Cehul silvaniei 12, Crasna 70, Daj 22, Fogaras 65, Gherla 50, Ghiris de Aires 50, Gurahont 75, Huedin 10, Jibou 4, Ludesul de Mures 30, Nasaud 50, Nasfalau 20, Reghinul-sasesc 60, Reteag 10, Sft. Gheorghe 75, Sibiu 30, Sighet 10, Uioara 50 és Visul de sus 10 százalék. Hat kisebb helységből, ahonnan a tavaly aránylag megfelelő összeget küldtek be a Keren Kajemetnek, ezidig semmi sem jött be.

Szervezés és propaganda

A Keren Kajemet-iroda ebben a félévben szervezte meg a nagyváradi, marosvásárhelyi és

Oroszország szövetségbe lép a balti államokkal

(Riga, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Moszkvai jelentés szerint az orosz szovjet-kormány varsói, helsingforsai, revali, rigai és kovnoi követel útján javaslatot tett a balti államoknak garanciaszerződés kötésére. Oroszország három külön szerződést akar kötni: egyet Lengyelországgal, egyet Finnországgal és egy közös paktumot Észtországgal, Litvániával és Lettországgal. A szerződésekben kölcsönösen garantálnák egymás jelenlegi határainak sérthetlenségét és egymás semlegességét háború esetén, továbbá a felmerülő konfliktusok békes elintézését is kötelezővé tennék. A szerződéseket kereskedelmi szerződések egészítik ki.

A mai minisztertanács

Üresek a minisztériumok kasszái. A választások sorrendje. Bevezetik a vasutakon a negyedik osztályt

(Bucuresti Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai minisztertanács meghallgatta Lepedatu pénzügyminiszter jelentését a költségvetési helyzetről. Megállapította, hogy az egyes minisztériumok kasszái üresek és azért a legnagyobbfokú takarékosági intézkedések bevezetésére van szükség. Mindannak ellenére a köztisztviselőknek tavaszi drágasági pótlék címén az áprilisi fizetések felét fogják kiutalni. A minisztertanács foglalkozott a választások kérdésével, amelynek végleges időpontját nem állapították meg még. A sorrendet azonban,

— **Összeomlott a legrégebb párisi templom.** Párisból jelentik: Vasárnap összedőlt a régi Dalbode-templom 80 méter magas tornya. Három szomszédos ház összeomlott. A szerencsétlenségnek két halott, 10 sebesült áldozata van, de azt hiszik, hogy a romok között még több áldozatot fognak találni.

— **A kabalapolyánai rabbi májusban érkezik Lekencére.** Több oldalról jött érdeklődésre közöljük, hogy Ch. M. Wiesel kabalapolyánai rabbi most Stanisluban tartózkodik és csak e hónap 24-én, vagy májusban érkezik Lekencére. Odajövele pontos idejét annakidején közölni fogjuk.

— **Junius elején megkezdik a vasuti sinek kicserélését?** Bukarestből jelentik: A CFR nagyobb külföldi és belföldi kölcsönt fog kapni a vasut teljes reorganizálására. A vasuti vonalak kicserélésére már junius első felében sor kerül.

— **Kisiklott egy teherkocsi a Kolozsvár-bánffyhungyadi vonalon.** Az utóbbi időben egyre gyakoribbá váló vasuti szerencsétlenségek száma ma ismét megszorodott eggyel. Ezúttal a véletlennek köszönhető, hogy emberéletben nem esett kár. A Kolozsvárról délután 3 órakor elindult 3063. számú tehervonat egyik kocsija Szatána és Zebok állomások között a rendkívül lejtős pályán a síutörés következtében kisiklott, a mozdony vezetőnek azonban sikerült azonnal lefékezni a rebéz rakományal futó vonatot és a katasztrófát elkerülni. Kolozsvárról azonnal munkásvonatot küldtek ki a kisiklás színhelyére és hat órai megfeszített munka után sikerült a pályát használható állapotba hozni. A Nagyváradról induló személy- és expresszvonat azonban csak többszörös késéssel a késő esti órákban érkeztek be Kolozsvárra.

Pal szatina legújabb és legkövetesebb falinap-cara 100 lej az Uj Kelet könyvosztályában.

szigeti körzeti irodákat, szervezés alatt áll a temesvári és brassói iroda. Ezen félévben a központi iroda 104 helységet látogatott meg.

A központi iroda körlevélben fordult a zsidó hitközségekhez, hogy minden kilogram mácsész árához egy lejt számítanak hozzá a minden politikától mentes föld visszavásárló alap javára. Sajnos ezen felhívást csak egy-két hitközség tette magáévá.

A központi iroda a Keren Kajemet lényegének ismertetésére brosurát adott ki, valamint egy nagyon bájos meséskönyvet „Az aranygaras vándorlása” címen.

A jelentés külön emlékszik meg a márciusi rekorderedményről és felhívja a Nagytintezőbizottság tagjait fokozottabb, rendszeres és szeretetteljes munkára, amely által ez a 600.000 lejes rekorderedmény állandósítható legyen.

A Nagytintezőbizottság a Keren Kajemet-iroda jelentését egyhangú lelkesedéssel vette tudomásul.

A Keren Hajjeszód és Palesztina-hivatal jelentéseit legközelebb ismertetjük.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánssági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a leírás megjelölésével engedélyezik meg.

Az Uj Kelet fiókiadóhivatalai és szerkesztőségei:

Oradea-Mare-Nagyváradon: Blum Zsigmond, Str. Aurel Vlaicu 51., vagy Ezredévi emléktér 2. (Ernyőúti.)

Aradon: Horváth János Löbl Hirlapiroda, Str. Romanului 2. (Zrinyi-u.)

Sighetul-Marmatiei-Máramarosszigeten: Fried Miksa, Zsidó Nemzeti Szövetség.

Timisoara Temesváron: Strausz Béla, Zsidó Nemzeti Szövetség I. Mercy u. 2.

A mai naptár

Szerda

5686. Niszán 31.
1926. április 14.

Bernhard Kahn

Egy külsőségeiben zajtalan és szerény, de eredményeiben annál mozgalmasabb munkálat első jelentősebb etapját ünnepezték meg az elmúlt napokban Berlinben. Dr. Bernhard Kahn, a Joint európai igazgatója, ünnepelte ötvenedik születésnapját. Nálunk, Erdélyben bizonyára sok zsidó akad, akiknek felében ismeretlenül cseng Bernhard Kahn neve, de nincsen olyan zsidó társadalmi réteg, amely ne ismerné azokat az elsőrangú zsidó intézményeket, amelyeket ő hívott életre.

A háború pusztításainak nyomában járó zsidó nyomorúság Erdélyben ép úgy, mint a többi országokban felkészületlenül találta a zsidó tömegeket. A szociális segítség elégtelen eszközeivel és elavult módszereivel képtelen volt számottevő eredményeket elérni és a zsidóság vezetői összeszorult szívvel tehetetlenül nézték, hogyan mennek veszendőbe és kallódnak el menthetetlenül zsidó értékek. Ekkor lépett akcióba az amerikai Joint, amely anyagi eszközeivel, de főképpen módszerével a szó szoros értelmében forradalmat teremtett a zsidó filantropiában. Az amerikai zsidóság elküldte a maga követeit Erdélybe is, akik legelőször a segítségre legjobban rászorultakat, a leggyöngébb emberpalátákat, a zsidó árvákat ölelték magukhoz és az erdélyi zsidóság áldozatkész hozzájárulásával megteremtették az erdélyi zsidó árvagondozó intézetet, amely 36 helyi csoportjával ma már kétezer árvának neveléséről gondoskodik.

A zsidó árvagondozó új levegőt hozott be Erdélybe: a Joint szellemét, amely az olcsó és konvencionális jótékonykodás helyett egész embereket termel és ment meg a zsidó közösség és társadalom számára. Az árvagondozó megtanította a zsidó zsidóságot is arra, hogy a jótékony igazi útja nem a nyomorúságnak alamizsna rendszerrel való konzerválása, hanem munkaképességnek és munkalehetőségeknek kitermelése. Ez a szellem egymásután termelte ki a célra vezető szociálpolitikai módszerekkel dolgozó pompás intézményeket. Négy tanonc otthon, öt foglalkoztató műhely, nyaraló telep és a most alakulóban lévő kis egzisztenciákat gyámloló kishitelteltek hirdetik, hogy a Joint egészséges szelleme az erdélyi talajban is megfogant és dus gyümölcsöt hozott.

Kétségtelen, hogy ma Erdélyben a legkomolyabb zsidó szociális munka a Joint sokféle akciója, amely zászlója alá tudta tömöríteni az egész zsidóságot. És a munka erdélyi eredménye ép úgy, mint a többi országok pompás eredményei, legelső sorban Bernhard Kahn, a Joint európai igazgatóját dicséri, aki most ülte meg ötvenedik születésnapját. Bernhard Kahn ebből az ötven évből három évtizedet töltött a zsidó népi szolgálatában. Ő a legalaposabb szakembere a zsidó szociális tevékenységnek. A ma égetős problémák sürgős megoldásának a zsidó nyomorúság „gyorssegélyének” nagy mestere Bernhard Kahn, akit alapos szakismerete és kitűnő zsidó szíve a „Hilfsverein der deutschen Juden”

Ha művészi kivitelű **fa, vas, vagy réz-butort és zongorát** akar vásárolni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg

Székely & Róty
Erdélyi Réz-Butorgyár R.T.
Állandó butorkiállítását. Valódi Bősendorfer, Stügel, Wirth és Produktivgenossenschaft zongorák, továbbá furnirok és klosterneburgi enyvezett lemezek nagy választékban.

ארטה. כשר

PENSIO

Szovátán.

Szovátán fűrdőn június 1-én, az István-szálával szemben, a főtér épült villában szigorúan orth., a legkényesebb igényeket is kiélegető uri pensio nyílik. Jelentkezéseket elfogad, felvilágosítással szolgál

Dr. Krausz Józsefné főrabbiné
Dicioșuștin.

ARON DAVID

modern urliszabósága
Cluj, Calea Regele Ferdinand 32.

vezető pozíciójába emelt. Az amerikai Joint egy kritikus pillanatban ebből a pozíciójából állította az európai irodák élére. Bernhard Kahn úriasi adminisztratív képessége és komoly szociálpolitikai felkészültsége a Joint európai ügyeinek intézésében bontakozott ki teljes mértékben. Alig néhány éve vezetett az ügyeket és már is az életképes és egészséges intézmények egész légiója tiszteleg ötvenedik születésnapján a mesternél, aki iniciatív erejével és szervezőképességével vetette meg alapját Európában az igazi zsidó filantropiának. A jubileum ünnepségéből részt kér az erdélyi zsidóság is és részt kér az a kétezzer zsidó ártá, akik jövődjének alapját Bernhard Kahn szelleme vetette meg.

Az erdélyi és bánági jóléti intézmények új inspektora. A hivatalos lap legújabb száma érdekes kinevezésről számol be. A kormány dr. Zombory Lászlót kinevezte a népjóléti minisztérium inspektórává és megbízta őt az erdélyi és bánági kisebbségi népjóléti intézmények és jóléti célú egyesületek felügyeletével és irányításával. Egyúttal rábízta az országos hadigondozó keretbe tartozó kisebbségi rokkantak, özvegyek és árvák ügyeinek intézését is. A kinevezés széles körökben okozott meglepetést, minthogy Zombory dr. eddigi tevékenysége arra a reneszre ad jogot, hogy a kisebbségek jóléti intézményeit egy megértő, jószívű és bölcs férfi fogja irányítani.

Mintagazdaság szövetségi alapon. A chelucevelés intenzív vétele és a zsidók mezőgazdasági produktivitása érdekében nagyon értékes a földművelés. Lugosról kilenc kilométerre terjednek egy 195 holdas birtok, amelynek tulajdonosa az egészet 1,450.000 lejért hajlandó eladni, vagyis holdját körülbelül 8000 lejjel. A birtokon elterjedt egy tizenöt éves erdő huszonhárom holdas, továbbá tíz hold gyümölcsös. A birtok nagyon alkalmas gyógyfürdővé alakításra, méhészetre és baromtyenyésztésre. A títok Poganesti község közvetlen szomszédságában fekszik, amelyen körülbelül tizenhárom család nyugszik és biztos existenciát találhat. Ha a kolónia közösen gazdálkodik modern mezőgazdasági gépekkel, a kis csoport egy mintagazdaságot tudna itt létesíteni és néhány év múlán egy-egy tagját mint képzett gazdasági vezetőt telepíteni Palesztinába. Aki az életrevaló terv iránt érdeklődne és legalább száz ezer lej tőke fölött rendelkezik, közelebbi információk beszerzése céljából forduljanak a kolozsvári Palesztinahivatalhoz (Str. Baron L. Pop 10), vagy a Zsidó Nemzeti Szövetség temesvári csoportjának irodájához (Mercy utca 2). Minthogy a birtokra kapott opció ez év május elsejéig szól, tanácsos, hogy minél előbb történjenek a jelentkezések.

Uj vezetőség a nagyvárad Chevra Kadisa élén. Nagyváradról jelentik: Hosszú és heves agitáció előzte meg a nagyvárad Chevra Kadisa új vezetőségének megválasztását, amely vasárnap történt meg a Szentegylet hivatalos helyiségében. A hivatalos listával szemben egy ellenzéki lista is szerepelt. A délelőtti folyamán a választások iránt igen csekély érdeklődés nyilvánult meg és 75 tag közül mindössze 180 adta le szavazatát. Délutánra megelénkült az érdeklődés és esti 10 óráig 376 tag szavazott le. A szavazás eredményeképpen csak két ellenzéki jelölt jutott be a vezetőségbe. A szentegylet választmánya a következők: három esztendőre így alakult: Leitner László, Reis József, Sielbermann József, Mezei Márton, Mezei József, Rothbart A., Rittner Vilmos, Berkovits Bernat, Salamon Benedek, Klein Adolf, (Dobrest), Leitner László, Maringer Károly, Markovits Hermann, Rosenberg Henrik, Wasserstrom Sándor, Barabas Bertalan, Borgida Béla, B. Gelber Manó, Heller A. Adolf, Kelen Béla, Fuchs Sámuel, Moskovits László, Mózes Ármán, id. Sielberstein Ármán, Vajda Géza, Meichner Márkus, Freund Miksa, Rosenberg Ignác, Kestbaum Miksa, Rados Samu, Rosenberg Emil, Rinsinger Jakab, Moczen Samu, Weinberger Ede, Zimmermann Menyhért, Lovovits Rudolf, Róza Rezső és Freund Benjamin.

Tisztújítás a szatmári ügyvédi kamaránál. Szatmárról jelentik: A szatmári ügyvédi kamara, amely a nagyvárad megyei járásnak Szilágymegyéhez való átszervezése óta csupán a szatmári törvényszék és járásbíró, valamint a nagybányai, színerváraljai, nagysomkúti, erdődi és halmi járásbírók területén működő ügyvédek — szám szerint 115 ügyvédet — foglalja magában, vasárnap tartotta évi rendes közgyűlését, mely alkalommal megválasztották az új vezetőséget. A közgyűlés Savanyu János volt dékán nagy érdemeire való tekintettel a kamara örökös diszkrétánjává választotta. Ezen-

kívül megválasztották dr. Darabant Istvánt, a kamara eddigi agilis titkárát dékánná, a választmány tagjaiul pedig dr. Farkas Antal, dr. Rácz Endre, dr. Papp Mihály, dr. Szilvássy Agoston és dr. Kacz Izsó ügyvédeket. A választmányba, szemben a három év előtti választással, amikor személyi ellentétek miatt egy zsidó ügyvéd sem tudott bejutni, most két zsidó ügyvéd lett beválasztva dr. Rácz Endre és dr. Kacz Izsó személyében. Az országos ügyvédszövetség választmányába dr. Papp Mihály lett delegálva a kamara részéről.

Tisztújítás a báoffyhunyadi zsidó hitközségben. A báoffyhunyadi ortodox hitközség április 11-én tartotta tisztújító közgyűlését. Mintán a lelépő elöljáróságnak mandátuma lejártával a felmentvényt megadták, a közgyűlés hitközségi elnöké az eddigi főgondnokot, Siehmann Lajos termény és liszteskedőt választotta meg egyhangulag. Alelnökké Czobel Mórt, főgondnokká Hirsch Benedeket, II. gondnokká Diamantstein Nándort, pénztárossá Heilprinn Józsefet, ellenőrré Kohn Salamont, jegyzővé Izrael Dávidot választották meg.

Eljegyzés. Steinmetz Herman Szurdokról eljegyzte Feiervenger Bernát Máramaros igazáról.

Brüsszelben szobrot emelnek Mateottinak. Zúrichből jelentik: A szociálista internacionálé végrehajló bizottsága záróülésén elhatározta, hogy Mateotti gyilkosainak szabadonbocsátása elleni tiltakozásul a brüsszeli népházban emlékművet emel Mateottinak és alapítványt tesznek, amely a nemzetközi segélyalap céljait szolgálja a demokrácia nélküli országok munkásmozgalmi számára.

Békés uton intézik el a mossuli kérdést. Londonból jelentik: Lindsay angol nagykövet Angorába utazik a mossuli kérdés barátságos rendezésére. Török kövökben úgy vélik, hogy a nagykövet újabb javaslatokat fog ajánlani, amelyet elfogadhatónak bizonyulnak.

Saját felesége és két fia gyilkolta meg Kis Károly vasúti munkafelügyelőt. Az Uj Kelet megemlékezett arról a borzalmas gyilkosságról, amelynek áldozata Kis Károly biharpüspöki nyugalmazott CFR munkafelügyelő volt. A nyomozásban szerződéses fordulat állott be, amennyiben Kis Károlynak mindkét fiát, ifj. Kis Károlyt és Kis Elekét gyilkosság vádjával letartóztatták, sőt a felségét is, aki szemtanúja volt a gyilkosságnak — gyanúsítják azzal, hogy a gyilkosságban része lett volna. Emellett szól még az a körülmény is, hogy az asszony, aki magát nagybetegnek tetette, megtagadott minden felvilágosítást a gyilkos, illetve a gyilkosok személyéről. Azonban a nyomozás bebizonyította özvegy Kis Károlynak, hogy feltétlenül látnia kellett a gyilkost, mert a gyilkosságot világszágban hajtották végre s ezt bizonyítja az, hogy egyetlen jólírányzott fejse-csapással ölték meg Kis Károlyt. Megállapították azt is, hogy az asszony hónapokkal ezelőtt már felbérlet négy biharpüspöki embert arra, hogy férjét tegyék el láb alól, ez azonban annakidején nem sikerült.

Megoldódott a hegyközpályi hullarejtélye. Az Uj Kelet megírta, hogy a Nagyváradhoz közlekedő Hegyközpályi lankán egy női hullát találtak, frissen bantolt síban. A rendőrség a hulla kiletére vonatkozólag többféle kombinációt tart fenn. Legvalószínűbbnek látszik, hogy a hulla azonos a káro Uray kastélyból eltűnt Hammer Mici szakácsnővel, akinek a személyleírása teljesen meg egyezik a hullával. A rendőrség kiderítette azt is, hogy férjével, Vaskán Istvánnal állandó veszekedésben éltek és a férj nem egyszer kiütközött felesége fogait. Ez is súlyos bizonyíték amellett, hogy a hullát nem más, mint Hammer Mici, mert a hegyközpályi lankán talált holttestnek mindössze kétféle fogja volt. A nyomozás megállapította, hogy Vaskán István néhány nappal ezelőtt Magyarországra utazott és holléte felderítése céljából a legszélesebb körű nyomozás indult meg.

Halálosvégű autobszserencsétlenség a nagyvárad-szalontai országúton. Nagyváradról jelentik: A szalonta-nagyvárad országúton az elmúlt éjszaka halálos kimenetelű autobszserencsétlenség történt. Az éjszaka sötétjében a Nagyvárad-Nagyszalonta között közlekedő autobsz elütötte özv. Kucsera Ferenoné hatvanöt éves asszonyt, aki fején és karján szenvedett súlyos sérüléseket. Az autobsz soffitörjé, Biró Ferencet letartóztatták.

Szabó Imre nagyszerű felolvasása az Erdélyi Irodalmi Társaságban. Zsufolásig megtelt teremben tartotta meg tegnap este harmadik felolvasó ülését az Erdélyi Irodalmi Társaság. Dózsa E. dr. értékes elnöki megnyitója után Bródy Miklós dr. tartotta meg székfoglalóját, melynek keretében régi karmesteri emlékeiről és a karmester művészi feladatairól beszélt a tőle megszólt szellemességgel. Jakab Géza, a fiatal, tehetséges költő új költeményeiből olvasott fel nagy tetszés mellett. Szabó Imre, az Uj Kelet munkatársa, a közkedvelt, finomtollú író egy ragyogó humorral megírt elbeszélését olvasta fel. A közönség színi nem akaró tapsal honorálta a zsidó író irásművészetét.

Négy diákot halálra sebesített egy gránát. A bolgár határ melletti Zminiceából jelentik, hogy négy középkorú fiú tegnap kirándult az erdőbe, ahol egy gránátot találtak. Járszadoni kezdtek vele, miközben felrobbant. Mind a négyen halálosan megsebesültek.

Bukóféiben van a csehszlovák kormány. Prágából jelentik: Politikai körökben híre jár, hogy Cserni hivatalos kabinetje lemond és helyette Siesz eddigi közegészségügyi miniszter vezetése alatt új kormány alakul. Cserni azért mond le, mert sem a nemzeti szocialisták, sem a szociáldemokrata, sem a klerikális párt nem akarja átengedni a pénzügyi törvényhatóságokat, amelynek előzetes biztositása nélkül Cserni nem hívhatja össze a parlamentet.

Nagyváradra is behurcolták Szamos ujjvárról a t fuszjáványt. Nagyváradról jelentik: A Hírnig örökösök tulajdonát képező Jókai-utca 13. számú ház egyik lakosa Nagy Józsefné fia, egy héttel ezelőtt kiütéses tifuszban megbetegedett. Dr. Bara Ármán tisztiorvos intézkedésére a rendőrség a házat elzárta. Összesen 18 család, 110 lélek van vesztegrár alatt. Dr. Bara Ármán kijelentette, hogy a kiütéses tifusz nemcsak Nagy Józsefné fiánál jelentkezett, hanem a járvány kiütését észlelte a cigány-negyedben is. Megállapítást nyert az a tény, hogy mindkét esetben a járvány bacillusait Szamosujvárról hurcolták be. A járvány elfojtására széleskörű intézkedéseket fogantatosítottak.

A kolozsvári besz din ítélete a szefard metsző ellen. A kolozsvári zsidó ortodox hitközség elöljáróságához már régebb idő óta jelentések érkeztek, amely szerint a szefardok metszője gabellacédulák felmutatása nélkül is elvállalja a baromfiak vágatását. A vágatási díj fejében pedig készpénzt fogad el, ami azért is különösen sérelmes eljárás, minthogy ez a metsző a hitközség költségvetéséből kapja rendes fizetését. A hitközség meg akarván győződni a tényről peszach félünnepén két megbízottjával megfigyeltette a metsző működését. Ezek azt tapasztalták, hogy többen gabellacédula nélkül, aprépénz lefizetése ellenében vágatják nála a baromfit. Jelentést tettek a hitközségnek és a besz din a jelentésük alapján igazoltatni láta a szefard metsző ellen elhangzott eddigi vádakat és — amint az a hitközség hébernyelvű és az Uj Kelet-ben megjelent hírdelményéből is kiderül — kimondotta, hogy a metsző többit nem funkcionálhat ilyen minőségben és az általa levágott baromfi tréfinek tekintendők, még akkor is, ha gabella jegy ellenében végzi a rituális metzést.

Lloyd Expr.

Telefon 419

ongoraszékek kaphatók!

Erdély legrégebb és legmegbízhatóbb

zongora raktára

Cluj, Str. Saguna 14.

TRISKA I.

Szállít zongorát, pianót gyári árban, a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett. Több ezer elismerő irat megtekinthető. Vidékre szállítási költségeit a cég viseli.

Tánc- és művészlemezek, beszélőgépek raktáron.

KÖZGAZDASÁG

Két bizottságot küldenek ki a vámtarifa revíziójának elkészítésére

Egyelőre átmeneti intézkedést léptetnek életbe

(Bucuresti-Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vámtarifa revíziós bizottsága Manoilescu pénzügyi államtitkár elnökletével tegnap este tartotta első ülését. Manoilescu részletesen ismertette a vámproblémát. Megállapította, hogy a régi vámtarifa nem védi meg eléggé a belföldi ipar érdekeit, ezért módosítása feltétlenül szükséges. Azonban a textil- és fémipari cikkek április elsején életbe lépett új vámtarifa bizonyos túlzásokat tartalmaz. A kormány álláspontja az, hogy a közep-úton kell haladni, alapul véve azt, hogy mily mértékben fedezik az egyes belföldi iparágak a fogyasztás szükségletét és a védelem mérvé-ában az arányban nőjön, amilyen mértékben valamely iparág az ország nyersanyagjainak feldolgozását végzi.

Az államtitkár után Orghidan, a fémiparó sok képviselője szólalt fel a fémipar érdekeiben, amely számára fokozottabb védelmet kér a szomszédos államok, főleg Csehszlovákia és Lengyelország versenyeivel szemben. Ezekben az országokban a fémipar olcsóbb kölcsönt kap és ez lehetőségessé teszi, hogy gyártmányait versenyképesen helyezhesse el külföldön, sőt a tultermelés ezt szükségessé is teszi. A kormány az azonban elsősorban a hazai ipar védelmére kell gondolnia.

Cassavici, a textilipar képviselője szintén a

hazai ipar racionális védelméről beszél, amelynek súlyos hitelválsággal és a lej folytonos értékesítésével is küzdenie kell, hogy felvehesse a versenyt a külföldi gyártmányokkal. A külföldi gyárosok 3-6 havi hitelt nyújtanak az importáló kereskedőknek.

A nagykereskedők egyesületének képviselője beszélt ezután és kifejtette, hogy a kereskedők belátják, hogy az állam érdeké védeni a belföldi ipart a túlzott áruimporttal szemben, ezért nem is kívánják az új vámtarifa felfüggesztését, mert közben túlnagy árumennyiség érkezik az országra.

A vita során elhatározták, hogy két bizottságot küldenek ki, amelyek a fém- és textilipari cikkek tarifáit veszi revízió alá. Szabályként azt állapították meg a bizottságok számára, hogy az illető iparágak 30 százalékos és kivételes esetekben 35 százalékos védelmet kell biztosítaniuk a fogyasztás mérvéhez képest. Azok az iparágak, amelyek a belföldi fogyasztásnak csupán 15 százalékát fedezik, nem nyújtanak nagyobb védelmet az eddiginél.

Miután a bizottságok munkája hosszabb időt vesz igénybe, a pénzügyminiszter a kormány gazdasági delegációja útján javasolni fogja átmeneti intézkedések megtételét, meghagyva az új vámtarifa tételeit, de limitálva vannak kalkulációs koefficienseit.

1925-ben 3250 volt a drágasági index Romániában

Az erősvalutájú államokban is állandóan drágul az élet

(Bucuresti-Bukarest, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Argus” című közgazdasági lap nyomán az Uj Kelet is rendszeresen közölte a hónapoként megállapított és nyilvánosságra hozott drágulási index számokat. A bukaresti statisztikai hivatal most tette közzé hivatalos kimutatását, az 1925. évi árak fejlődéséről. A grafikon görbéje 1925-ben is az árak állandó emelkedését tünteti fel, azonban ez az év nem regisztrált oly brüszk áremelkedéseket, mint az előző években volt tapasztalható. Az 1924. évi kimutatáshoz viszonyítva egy 265 pontos emelkedés állapítható meg és míg 1924-ben az árak általános indexe 2985 pont volt, addig az 1925. év végéig 3250-re emelkedett.

Ha az 1914. évi árakat vesszük alapul és az egységárakat százal számítjuk, akkor az árak drágulását a következő szemléltető táblázat tünteti fel:

1914-100,	1923-2500,
1921-1305,	1924-2985,
1922-1708,	1925-3250.

Az 1914. évi árakhoz viszonyítva tehát 1921-ben az árak 13-szoros, 1922-ben 17-szeres, 1923-ban 25-szörös, 1924-ben csaknem 30-szoros, míg az elmúlt évben 32 és félszeres emelkedést tüntetnek fel.

A belföldi termékek közül a legnagyobb emelkedést a kenyérrak mutatják, amelyek az 1914. évi 3074-es indexszámról 5000-re emelkedtek. Ez az emelkedés az 1914. évi gyöngy buzatermésnek tudható be. Az ország többi termékei kisebb-nagyobb emelkedést tüntetnek fel az 1925. évben, kivéve a burgonyát, babot és petróleumot, amelyeknek árai csökkentek. A hus 200 pontos áremelkedése mellett az állati, rővényi és gyarmatáru termékek lényeges emelkedése érezhető. A legnagyobb drágaságot az elmúlt év december havában regisztrálja a kimutatás.

A statisztikai hivatal kimutatást közöl a stabil valutájú államok áremelkedéséről is, amelyek az előző évvel szemben szintén emelkedést mutatnak.

Az Egyesült-Államokban, ahol a papírdollár egyenértékű ha nem értékesebb az aranydollár-

nál, az indexszám 156-ot tett ki az 1924. évi 144-es számmal szemben.

Hollandiában az árak az 1924. évi nivón maradtak, ami az 1923-as árakkal szemben két pontos értékesítésnek felel meg.

Svájcban a háború utáni árak valamivel magasabbak mint az Egyesült Államokban és Hollandiában és az 1914. évi áraknál 65-85 százalékkal magasabbak.

Angliában az utóbbi négy évben az árak alig változtak valamit, az élet azonban itt drágább, mint az előbb említett három államban, mert 1923-ban az árak az 1914. évihez viszonyítva 92 százalékos emelkedést mutattak.

Norvégiában az árak az utóbbi öt évben oszcilláló tendenciát mutattak. A legolcsóbbak 1922-ben, a legdrágábbak 1925-ben voltak. Franciaországban az utóbbi négy évben a drágaság egyre nagyobb mértékben rőtt, amit az alábbi indexszámok is igazolni látszanak: 300-332-372-424.

Franciaországban az élet 324 százalékkal drágább, mint 1924-ben. Belgiumban az élet még drágább, mint Franciaországban. Itt az árak 500 százalékos emelkedést mutatnak.

Olaszországban 1922 és 1923-as évek az árak fokozatos csökkenését, ettől az évtől kezdve pedig folytonos emelkedését regisztrálja a kimutatás. Az 1914. évről viszonyítva az árak hatszor olyan nagyok.

A statisztika alapján megállapítható, hogy Angliát és Svájcot kivéve 1925-ben az árak az erős valutájú államokban is emelkedő tendenciát mutatnak, melynek magyarázata egyrészt az utóbbi évek kereskedelmi politikájában másrészt a termelés válságában leli magyarázatát.

Anket keretében állapítják meg a kormány pénzügyi programját. Bukarestből jelentik: A kormány pénzügyi programjának végleges precizizozása végett a pénzügyminiszter felkérte a pénzügyi szakembereket, közzö- jék véleményeiket a különböző problémák megoldásáról. A miniszter előbb egyenkint hallgatja meg a meghívottakat, azután pedig nagy ankétot tart az összes kompetens személyiségek részvételével.

Kolozsvárt egy lejjel felemelték a kusárákat. Kolozsvár város tanácsa mai ülésén foglalkozott a mészárosok áremelési kérésével. A tanács részben indokoltan tartotta a kérést és ezért egy marha-, mint a sertéshus árát egy lejjel felemelte.

A kormány elismerte a francia-román kamara létesítését. Bukarestből jelentik: A kormány elismerte a Párisban létesített francia-román kereskedelmi kamarát.

A legfőbb gazdasági tanács ülése. Bukarestből jelentik: Ma délután 5 órakor minisztertanács lesz. Előzőleg a legfőbb gazdasági tanács tagjai tartanak ülést, hogy egyes fontos gazdasági ügyekben határozatot hozzanak és hogy ezeket a határozatokat már a mai minisztertanács ratifikálja.

Szerdán döntenek a beérkezett árak elvámolása ügyében. Bukarestből jelentik: Szerdán ül össze a kormány gazdasági bizottsága, hogy a vámhivatalokhoz már beérkezett, de a függő helyzet miatt még el nem vámozt árak ügyében döntsön. A döntés elé kereskedőkörökben nagy érdeklődéssel tekintenek.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése). A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 12316 darab. Ebből volt romániai áru 777 darab. Az árak 5-10 garassal javultak. Kötések la árunál 150-170, IIa 115-145 schilling.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküldemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthall

TÓZSDE

Április 13-án

A lej Zárlatban 212 50, Párisban 11-85, Budapestben 289, Bécsben 289-50.

Kolozsvár. A piac ma tovább szilárdult. A kereslet élénkült, de a kínálat tartózkodó. Az árfolyamok a következők:

Bécs 34 50-34 70, Prága 7 25-7 30, Budapest 286-290, Páris 8 50-8 60, Zürich 47 40-47 50, Newyork 244 00-245 00, London 1198-1199, Milánó 9 80-9 90.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 40, Amsterdam 207 90, Newyork 518 25, London 2519 50, Páris 1795 00, Milánó 2083 00, Prága 1535 00, Budapest 72 60, Belgrád 912 50, Bukarest 212 50, Varsó 50 00, Bécs 73 10.

Bukarest. Devizák: Páris 8 43, Berlin 58 60, London 1189, Newyork 244 00, Milánó 9 83, Zürich 47 50, Bécs 34 65, Prága 7 25 Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 9 00, német márka 57 00, leva 1 70, török lira 123, font sterling 1180, francia frank 8 55, svájci frank 46 50, olasz lira 9 80, drachma 2 85, dinár 420, dollár 242 50, lengyel forint 30 00, osztrák schilling 34 50, magyar korona 34 50, cseh korona 7 18, belga frank —, holland forint —.

Tökéletesen berendezett és felszerelt temesvári

gyár

mely luxus- és szükségleti cikkeket készít

szép haszonnal

előnyös feltételek mellett

eladó.

Felvilágosítás kapható Temesvár III. Bulevardul Carol No I. 52.

Cluj, Str. Universităţii 1.

(volt Egyetem-utca)

„OPTICA” legmodernebb látszerüzlet.

Gummiárunkban és kölszerokban a legnagyobb raktár és legolcsóbb árak

SZIN

Dr. Sz...
magyar sa...
elkézült a...
Waldba...
seny estje...
s érte nagy...
estén tarj...
Álarcos...
e bádás ir...
Hocht Bi...
B relli és...
J...yeket a...
gyon mrsé...
A Wal...
m...ora. 1...
C.moll 2...
16 n...
ven Op. 15

Szerda: Dr...
Lilive...
Csütörtök...
A. So...
Csütörtök...
róns...
árak...
Péntek 8...
bérlet...
Pénteken fé...
négye...
sorral...
105...
Szombat d...
sági el...
tanár...
Szombat est...
Hacht...
Giacor...
Nagy...
bérlet...
Vasárnap fé...
uj sze...
Iréne...
Vasárnap 6...
szer. B...
rozat...
Vasárnap est...
récsny...
dárul.

Az oradea...
lására pályá...
láau, nőtlen...
rendelkező...
lei, teljes I...
jövedelem...
Kérházon...
gedve Kell...
hó 30-ig alu

Kép...
mes

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Magyar Színház

Dr. Szabó Juci. Budapest után a kolozsvári magyar színház jársza először, melyre már tizenkét éve zült a színház drámai együttese

Waldbauer—Kerpely kvartett két hangverseny estje a Magyar Színházban. Az európai érte nagy sikereket aratott kiváló kvartett két estén terj meg hangversenyét, rend s helyárrakkal Álarcsobál — 5 vendéggel. A szombat esti előadás iránt óriási érdeklődés nyilvánult meg. Hecht Riza, Lévy Ilona, Rózsa Ily, Giacomo Borelli és Sugár Frigyes játszanak vendégként. Jucyket az elővételi pénztárral lehet váltani nagyon mérsékelt emelt helyárrak mellett.

A Waldbauer—Kerpely vonósnégyes teljes műsora. 15-én este fél 11-kor: 1. Kodály Z. I. Csoll 2. J. Brahms B dar. 3. D. ocsak. F. du.

16-án este fél 11 kor: 1. M. Ravel. 2. Beethoven Op. 130. B dar. 3. Weiner L. Es-dur.

Magyar Színház esti műsora

Szerda: Dr. Szabó Juci (Ujlonság, először. Poor Lilivel Premierbérlet 50 sz. Sorozat 336)

Csütörtök 8-kor: Dr. Szabó Juci (Napibérlet 103 A. Sorozat 337)

Csütörtökön fél 11-kor: Waldbauer—Kerpely vonósnégyes I hangverseny (Rendes esti helyárrakkal. Premierbérlet 51 sz. Sorozat 338.)

Péntek 8-kor: Dr. Szabó Juci (3-adszor. Napibérlet 104 sz. B. Sorozatszám 339)

Pénteken fél 11-kor: Waldbauer—Kerpely vonósnégyes II. hangverseny (Teljesen más műsora. Rend s esti helyárrakkal. Napibérlet 105 sz. A Sorozat 340)

Szombati délután 4-kor: Az ember tragédiája (Itjúsági előadás igen elős helyárrakkal. Előadó tanár: Márton István. Sorozat 341)

Szombat este fél 9-kor: Álarcsobál (Operaelőadás. Hecht Riza, Lévy Ilona, Rózsa Ily, Borelli Giacomo és Sugár Frigyes vendégjátékával. Nagyon mérsékelt emelt helyárrakkal. Napibérlet 106 sz. B. Sorozat 342)

Vasárnap fél 3-kor: Ártatlan Zsuzsi (Operet repris, új ezer posztással és új betanulással. Lengyel Irénnel. Leszállt ott helyárrak. Sorozat 343)

Vasárnap 6-kor: Dr. Szabó Juci (Ujlonság 4-ed szer. Poor Lilivel. Rend s helyárrakkal. Sorozat 344.)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Fraskita. (Károcsyonyi Ilivel, László Andorral, Ihász Aladárral. Bérletezhető. Sorozat 345)

Pályázati hirdetés.

Az oradesi (nagyváradi) izr. kórház orvosai állására pályázat hirdettek. Pályázhatnak izr. valóban, nőtlen, romániai vagy oroszifalt diplomával rendelkező orvosudorok. Javadalmazás: havi 1500 le, teljes I. oszt. ellátás és megfelelő melléjövdelem.

Kórházon kívüli magángyakorlat nincs megengedve. Kellő okmányokkal felszerelt kérvények f. és 30-ig alulirt igazgatósághoz nyújtandók be.

Kórházigazgatóság

NYILTTÉR

E rovatban közölteért a szerkesztőség semmi nem felelősséget nem vállal!

Igaztalan támadások a cluj-i zálogházak ellen.

A napi sajtóban állandó n támadások érik a kolozsvári zálogházakat. Ezeknek a támadásoknak éle a már évek óta működő három zálogház ellen irányul. A támadásoknak igazságtalanságát edd golyan önmaguktól megdől é v k bizonyították, hogy azokra feleslegesnek tartottuk a válaszadást. Mi pontosan birtartottuk azokat a rendelkezéseket, amelyek a zálogházi üzlet folytatását szabályozzák és hogy ezek ellen sohasem vétettünk, az abból is nyilvánvaló, hogy semmiféle hatósági megtorlásban részünk nem volt.

A legutóbbi támadás sem nevezi meg azt az esetet, amelyből ellenük töltött kövaccsol. Az eset a következő: Klein Sádor állás nélküli egyén, a zágrábi zálogház volt becüsse, egy zálogház elzalogosítása után az elszámolást kifogásolta. Rendőri segítséggel próbált pressiót gyakorolni. Sőt később megbízttja utján is felkeresett és bizonyos hallgatási díj fejében a feljelentéstől hajlandó volt elállni. Mi természetesen ezt a zsarolási kísérletet visszautasítottuk. Mi sem természetesebb, hogy ezek után napilapokban publikálta álltálagos sérelmét.

A zálogházak pénzügyi műveleteiről a következő felvilágosításokat közöljük a nagyközönséggel. A bukaresti zálogházak tényleg bruttó 36%-a dolgoznak. Ezeknek a zálogházaknak törvényen előírt pénzforsrájuk van. A Cassa de Depuniri — előírás szerint — 4% kölcsönnel alimnálja őket. Az állam 40%-ig részese-dik az üzletben, míg az árverési fel nem vett feleslegek az intéze et illeték meg. Így a 10%-os rezszi és költségek hozzászámításával legalább is 24%-os nyereséget eredményez az üzletük. Ezzel szemben mi a mai szokásos bankkamatláb t fizetjük, mely 26—28, sőt 30%-ot is kitesz. A Banca Nationala üzletünket sem kereskedelmi vállalatnak, sem banknak el nem ismeri, be-nünket semmiféle tőkealmentációban nem részes-t.

A zálogüzlettel szembeállítható a bankok üzleti módszere. A bank-k primissima feleknek 22—24% ra adnak jelzálogos hiteleket. Ezen hiteleknek bizosítására jelzálogos biztósításokat f gausztosítana, melyeknek költsége és később a jelzálog törlesztésének költségei is az adóst terhelik. Am egé z n kis bankoknál, akik nem prima feleket szolgálnak ki kölcsöntőkékkel, kölcsönük útján, melyek, mondjuk ötvenezer leit tesznek ki, havi 3% ot, vagyis 36% ot és ennek megfelelő költséget, ügyvédi és bekebelezési költségeket számitanak. Akármelyik ilyen kölcsönművelet utáni kamattétel kitesz 40—46%-ot, nem is számitjuk azokat az eseteket, mikor a kölcsönt igénybevevő felek magán-hitelezőknél 60%-ot is fizetnek. Mindezek ez esetek a mai súlyos pénzügyviszonyok miatt áll hatnak fenn, melyek reánk, a zálogház tulajdonosokra is azzal a természetes hatással vannak,

hogy kénytelenek vagyunk a kamattételeket a mi pénzforsráink drágulásával magasabbra emelni, mint normális körülmények között.

Igazolásul annak, hogy a zálogházaknak, mely igen sok rizikóval jár, a kamattételek do-gában mindig megkülönböztetett helyzete volt, megemlítjük, hogy háboru előtt, mi-or a törvényes legmagasabb kamatláb 3% volt, akkor a zálog-üzlet részére nemesítének ellenében nyújtott kölcsönöknél 16% ot és költ séget, ruhaneműknél és egyéb zálogtárgyak nál pedig 24% ot és költséget engedélyeztek.

A mai súlyos pénzügyi helyzetben a zálog-üzlet kevésbé rentábilis és ha ezek a támadások fokozódnak és igazságtalannul bennünk el-and'an vaxálnak, kénytelenek leszünk üzletünket a közeljövöben megszüntetni s ezzel az alsóbb teherbíráru népszátyok, mely csak kisértékű zálogtárgyai ellenében tud kölcsön-höz jutni, meg lesz fosztva ezen egyetlen hitelforrásától. Hogy a támadások igaztalanok, az abból is kitünik, hogy az egyik cikkben említett eset két szörmebundáról szól és kifogásolja, hogy azok után magas megörzés- és biztosítási illetéket szedtünk. Pedig bárki is meggyőződhetik róla, hogy ezek után az álltunk fizetett megörzési és biztosítási díj a sücsmestárnél ezer lei, melyet mi a cégek kifizettünk, és természetesen, hogy a féltől is beinkasszáltunk. Így állt elő a bizonyos magas kamattételek, melyek a támadócikkben kifogásolnak. E dekes, meennyi rizikóval jár a mi üzletünk. Példának felemlítjük, hogy egy nadrág után kapott kamattételünk alig tesz ki negyven-ötven le, ezzel szemben egy kis kár miatt a nadrág teljes értékét, kétezer lejt voltunk kénytelenek kifizetni.

A kisösszegű kölcsönökért azért szembe-tünő a magasabb kamatt, mert a bélyegilletéket három hónapra kell számitarunk és ugyanigy a biztosítási díjakat és illetékeket is. Egy ké-száz lej értékű kölcsönnél a teljes kamattétel 5 lejt tesz i, kü ü belül annyit, mint amennyibe a nyomtatvány kerül.

A ki nem váltott zálogtárgyak árverés alá kerülnek, mely árverések nyilvánosak. Az egyik támadó cikkben valaki kifogásolta, hogy túlmagasan fizette felül az előrvezett és meg-vásárolt tárgyat. Ennek a támadásnak igazt-alansága annál inkább szembe-tünő, mert hiszen az árveréseken mind nki annyit ad az árverelt tárgyakért, mint amennyit akar és a tulfizetés egyébként sem bennünket, hanem a zálog-tárgy tulajdonosát illeti meg.

Banca Victor Ilescu, Casa de Imprumut de Amanet
Jonel N. Ilescu, Casa de Amanet
Prima Casa de Imprumut de Amanet S. A.
Igazgatósága.

Férfiszabószakmunkást
keres Fabrica Cehoslovacai,
Bucuresti, Strada Berzei No 94.

Előjegyzési felhívás! Egyes vevőink rendelésére new-yorki gyárunkban direkt készítettett

héber írásu írógépjeink

מכונות כפרות העבריים

a közeli napokban megérkeznek! Miután a megrendelt mennyiségnél pár darabbal többet készítettünk, azokra korlátolt számú előjegyzést elfogadunk. Érdeklődésre részletes felvilágosítással szolgál:

UNDERWOOD Office Equipment Company

Oradea-Mare, Bulv. Regele Ferdinand No 3.

Képviselet és raktár: „Her-mes“, Cluj, Piata Unirii 28.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri 15z ésmel egy szó 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Leghisebb apróhirdetés 30 lej. Állást keresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előrs fizetendő

Figyelem! Figyelem!

megnagyobbítva és újonnan átalakítva 100 személy részére megnyitottam. Lakodalmas és bankettek rendezését jótanácsos vállalom.

Özv. GROSZ ADOLFNE, Oradea,
Str. Nicolai Jorja (Zöld út) 10 szám

Eladó komplett papír- szivarszipkagvár, villany- motorral, Excenterprés, polihrozó dob, Botfresser, sörfűrés, papírvágó gép, egy 11. emképes 14" gatter. Megtekinthető Zsák utca 20. 963

Benzines és petroleumos hordók kerestetnek megvételre. Cim a kiadóhivatalban. 950

Jó menetelű bérület vidéken. elköltözés miatt, e önyös feltételek mellett, azonnal átadó. Leveleket "Börület" jelige alatt a kiadóhivatal továbbít. 962

A marosludasi talmár részére kerestetik megtelevő tanerő. Ajánlatok Salamon Manó, Marosludas címre küldendők. 954

Mindenféle fordítások angol, francia, német, román és magyar nyelven (levelek, kérvények, szépirodalmi, tudományos, közgazdasági cikkek, prospectusok stb.) írógéppel való másolások és sokszorosítások gyorsan, pontosan készítenek. Főlvétel Friedmann könyvkereskedésben, Fötér. 842

Eladó város belterületén gyártelep, szilárd épületekkel, üzemben levő gőzgéppel. Értekezhetoi ügyvédi iroda, Deák Ferenc utca 41. 971

Több évi irodai gyakorlati bíró perfékt magyar-német levelező, gépiro nagyobb vállalatnál állást keres. Szives megkereséseket a kiadó "Szombat megtartása" jelige alatt továbbít. 969

Egy másik nyílt két burorozott szoba, garzonnak Fötéren, azonnal kiadó. Cim a kiadóban. 972

Fiatallal idősbb házaspárhoz vagy gyermektel-nhez, akinél a házi munkák elvégeznie, ajánlkozik. Megkereséseket "Jó bsnásmó" jeligével a kiadó hivatal továbbít. 970

Enrilo babkávával

keverve, alig különbözik a tiszta babkávától. Ez a keverék az **Enrilo** által erősebb és tartalmasabb zamatot és több tápértéket kap. Az **Enrilo** használata a kávéfogyasztást olcsóbbá és takarékosabbá teszi. Az Enrilo egyedüli gyártói, **Franck Henrik Fiai** cég kezkeskedik kítűnő minőségeért

Enrilo

Tavaszi ujdonságok megérkeztek

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruháza Cluj, Piața Unirii (Fötér) 14

Hirdessen az Uj Keletben

ביד"צ דק"ק קלו"י יצ"ו.

אזהרה גדולה!

הנה זה כמה חדשים שיצא קלא דלא פסק בעירנו כי השוחט "הספרד" ה' אהרן המקבל את משכורתו מקופת הקהל שוחט לבקע"ב שלו בלי נאבעללע-צעטטעל ונוטל בשכר שחוטת מעות ומעלים את המעות מקופת הקהל ומפסידה. וכחוד"מ פסח שע"ל ארע כזאת מנהל הקהל שלהו בחשאי שני אנשים נאמנים אל בית מסבחים של הספרדים שעמדו על המשמר וישגתו על מעשה השוחט בהסתרה וראו כי כמעט כל המשרתות הלכו לשחוט עם מעות בידן בלי נאבעללע-צעטטעל אמנם כאשר ראו מנהל הספרדים כי משולחו הקהל משגחום על מעשה הש"ב חיש מהר עמדו על צדו הרחוב והזוהרו את המשרתות החולבות לשחוט שיקנו נאבעללע-צעטטעל עבור המעות שבוים וכסוכים אותן שלא שמעו האזהרה שחט להן בלא נאבעללע-צעטטעל בשכר מעות.

והיות שהיון ממה שנתברר מכבר וביותר ע"י גביע מעדים כשרים כיום כי שופטים תרפ"ד שכמה פעמים הוציא טריפה מתחת ידו בתורת כשר וכמה פעמים העלים עין ונמצא אחריו סורכות שלא כסדרן כידוע לכל. ניתוסף עתה מעשה מכוערה זו ומכואר בכל הפוסקים ומזה בידה בכמה תשובות שמו שמעלים ממון נאבעללע מקהלה שחוטתו פסולה ונבלה. אם החרשנו כעת מצאנו עין או לואת אנו מזהרים באזהרה כפולה ומכופלת את כל בני קהלתנו שיה' וזורין לעתיד לכל ותנאלו ה"ו בשחוטת ש"ב הספרדי שהלילה והלילה לשחוט אצלו או ליקח בשר מהקצב הספרדי ומוי שנכשל לשעבר ואכל משחוטתו ישאל שאלה על הכלים.

פה קלו"ש תרפ"ו לפ"ק י"ג למב"י.

הביד"צ דפה:
עקיבא גלזנר
יעקב מאיר וואלד
אליעזר פריעד

Használjunk kizárólag

PLANTOL

legjobb nővéngyárlt, mert ez tisztia, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox ritmális előírás szerinti.

Képviselet: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Julia Maniu 8. Telefon 1-13.

Mégis csak legjobb a késnélküli

„IDEAL”

borotváló per mely az ország területén higienia

szempontból a legjobban elismert borotváló szer az arcot nem marja

kellems hatást hagy utána. — Óvakodjunk az mindenütt kapható. [Csalmas utánzatoktól. Csak az „IDEAL” Egyedüli készítője: felírásu a valódi.]

Reszling József fodrasz Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

Sighetul-Marmatiei egyedüri Glanzman Adolf illatszertár Str. Bog Voda 40

קהל עדת ארטהאדאקס מאראמאראשטינעס יצ"ו.
N. 101/026

קאנקורו!

בייא דער ארטה. יידישען קולטורסגעמיינדע צו מאראמאראשטינעס געלאנגט דא שמעללע איינעם דיין ומורה ג' צו בעזעטצען. געהאלט לויט פ"ע איינבארונג. בעוערבער דאבען איהרע געזוכע מיט אנאבע דעם אלטערס אונד פאמיליענשטאנדעס וויא אויך איהרער ביזעהריגען ווירקזאמקייט ביז צום 1-טען מאי דיעזעס יאהרעס אן דאם קולטורספרעזידיום איינצוזענדען.

1926 מען מארץ 15-טען מארץ 1926
שלמה פראנקל ליב יאסאוויטש פראזעס נאטאר

Megnyilt

WEISZ ELEK

a HELLER, WEISZ és MOLNÁR cég volt beltagjának

Megnyilt

nődivat-, vászon-, szövet- és szőnyegáruháza Cluj, Strada Regina Maria (v. Deák F.-u. 14.) Szolid szabott árak!

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.

Saját tőkél: 48.000.000 lej.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsó-fehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed.

Áruaktárai a vasut mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámítol, bel- és Safe deposit. Safe deposit. külföldi átutalásokat teljesít.

Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.

Szerkesztőség
Kivatal és
Cluj-Kolozsvár,
L. Pop (Brassay)
Telefon
Szék. és klat
977, 228 é
Ez. N. Sz. —
Egy szám ára
100 és vidéke
Bekerestben

1926 április

Dunky
Legprecisebb

Első
Cluj. Piata

L
aparas

(Bucuresti)
let tudósítójá
zata távirat
Halippát és
prefektus rex
tatás hire a
tett. Azonnan
minisztérium
ben errevens
kommünikót

A parasz
rere a belüg
zorocai prefe
sifást. A pre
minisztérium
hogy Pan H
tak tartani a
megyében a

A két pe
„Dimineața”
nap délelőtt
lin volt kép
választások
helyi tagoz
egy szakasz
megakadályo
Délután ötíg
msjd lovascs
lomás felé
kellott tölte
felfügyslete
Pan Halipp
fejleszték ki
guk korlátos

Érdokes

Maniu m
érkezett. A
tacuzino, Sa
és Bratiscan
cicens is vo
tal érkezett
esiban Lepa
ter is. Lep
hasonlit a j
lomáson lév
hogy a pén
akit körölve
ellene. Ár
Amikor a t
gos nevetés

Az „A
folytatott J
teendőire ne

— A ne
kérdésben i
pártegység
jét. Az edd
tésnek kell
elnöke lehe

Ata Co
nescu volt
politikai p
rális pártb
Radautzban